

DOBŘÁ ADRESA

Z obsahu

Praha

Přemyšl

Duchamory

to domě žil r
ard Tyn
(+2014)

Obsah:

První půlka

- Michal Šanda: Fotoaktualita (3)
Pavel Zajíc: Výběr básní (4)
A to je pokřtěná, pánové (8)
Michal Šanda: Z antikvariátních banánovek: Obležení
a pád Přemyslu (12)
Roman Rops-Tůma: KO 13 – A odteď budu ještě větší
kurva, než všichni ostatní (18)
Soutěž (19)
Ivo Harák: Jedovatá slavnost jež patrně nikdy neskončí
(20)
Miroslav Pech: Porno (22)
Michal Šanda: Devět hřbitovních bran – Přehořov (24)

Druhá půlka

- Paralelní literatura 10 – Idyla (30)
Wagner a Liszt v Piešťanech (34)
Ylljet Alička: Sazení stromů (Překlad: Přemysl Vinš) (36)
Dobromil Adresný: Národ sobě! (42)
Ludvík Šanda: Praha (46)
Petr Štengl: N... (50)
(mš): Richard Tymeš (52)
Štefan Švec: Minirecenze (53)
Paseka v háji české literatury: Nathan Englander –
O čem mluvíme, když mluvíme o Anne Frankové (54)
Petr Kuběnský: Cesta do duchamor (56)

**SYSTÉM NAVIGACE:
KLEPNĚTE!**

První stránka (titulní):
BYLO od č. 1/00: Klepnutím na „Z obsahu:“ se dostanete na str. 2 (obsah). Klepnutí na malé obrázky a jednotlivé body „Z obsahu:“ Vás přenesou přímo na příslušné stránky. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ se otevřou naše internetové stránky www.dobraadresa.cz v aktuálním prohlížeči. Klepnutím na střed obrázku se dostanete na popisek a tiráž na str. 2.

Druhá stránka (obsah):
BYLO od č. 1/00: Klepnutí na jednotlivé body obsahu Vás přenesou přímo na příslušné stránky. Klepnutím na naši e-mailovou adresu se Vám otevře nám adresovaný dopis v aktuálním e-mailovém programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ a na popisek k obrázku na první straně se dostanete na první (titulní) stránku. Klepnutím na slovo „Obsah:“ se Vám zvětší obsah přes celou šířku okna.

Další strany stránky (včetně druhé s úvodníkem):
BYLO od č. 1/00: Klepnutím na jednotlivé internetové resp. e-mailové adresy se Vám otevře příslušná stránka resp. se Vám naepíše příslušný dopis v aktuálním programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ v levém nebo pravém horním rohu stránky se přesunete na str. 2 (obsah).

KLEPNĚTE SEM!

Na titulní stránce: Michal Šanda: Martin Vokurka (k článku na str. 6)

Dobrá adresa, kulturně-společenský časopis na internetu, číslo 7, rok 2014, ročník 15. E-mail: dobraadresa@dobraadresa.cz. Vydávají Přátelé Dobré adresy. Šéfredaktor: Štefan Švec. Redakce: Václav Dvořák, Štěpán Kučera, Petr Štengl, Michal Šanda, Martin Vokurka. Grafická úprava a výtvarná redakce: Jakub Tayari. Výstavba internetových stránek: Libor Koudela. Neoznačené fotografie archiv redakce, kresby Corel Corporation. Časopis vychází s laskavou podporou Ministerstva kultury České republiky. Redakcí nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Technická podpora studio Grafin a FirstNet, a. s. Časopis je exportován Ústavem pro Českou literaturu AV ČR. ISSN 1804-963X

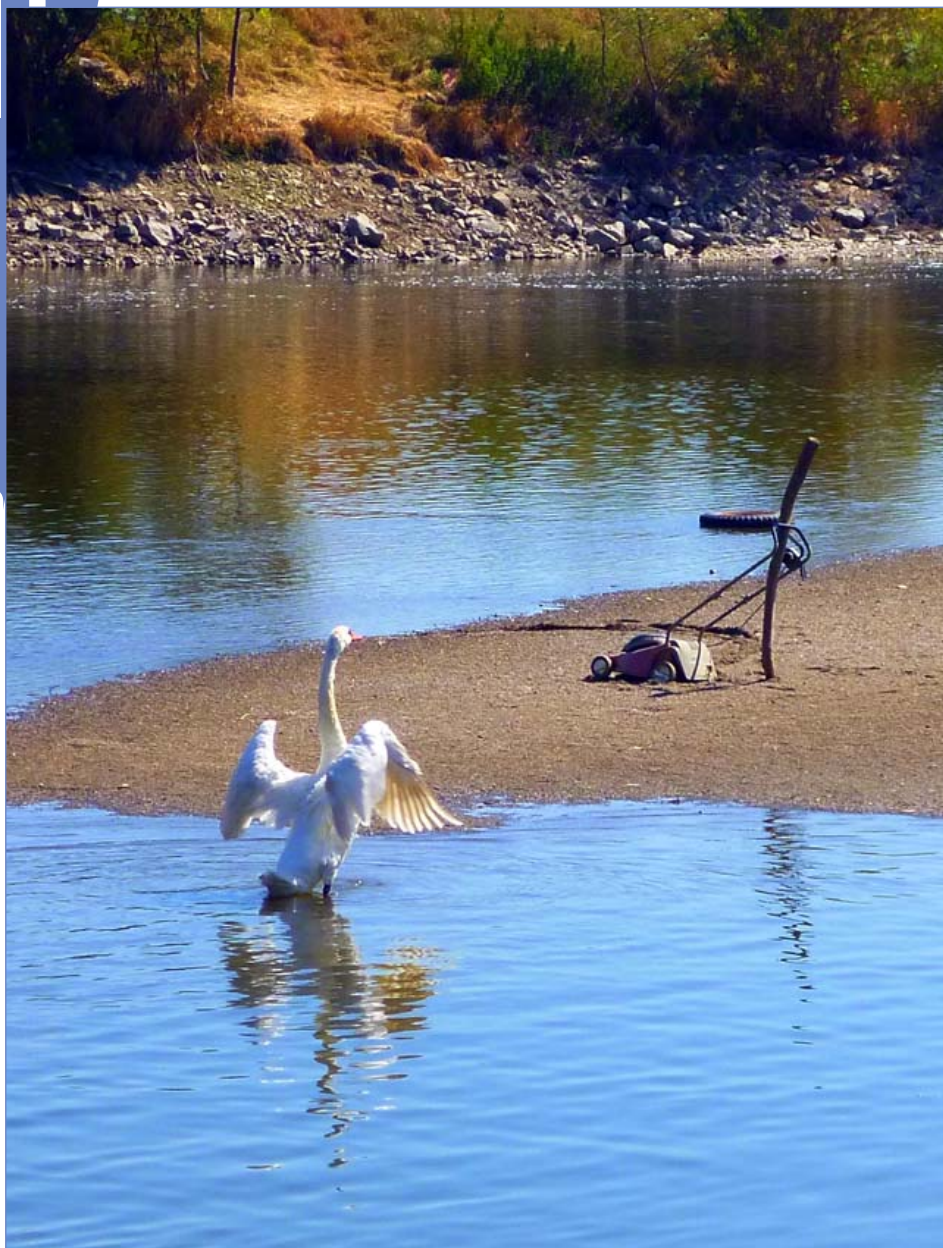
Naši milí,

v létě je čas psát poezii, fotit a číst si. Je vhodné všechny tři zmíněné činnosti kombinovat, vzájemně se podporují a navíc je všechny můžete provádět s Dobrou adresou. Na červenec doporučujeme texty Pavla Zajíce a Petra Kuběnského, kterými zahajujeme, resp. končíme číslo. Mezi nimi je ale samozřejmě spousta dalších písmenek a obrázků, uvidíte sami. Těším se zase brzy,

Štefan Švec

Foto-aktualita

Foto Michal Šanda

Zápas labutě se sekačkou uprostřed Berounky

Pavel Zajíc: **Výběr básní**

P
rvní p
ůlk
a

pavel
/
ona
mista
/
zajíc

Foto Jan Prokopius

Pavel Zajíc se narodil v roce 1988, žije v Dačicích a Brně. Je studentem Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, spolumajitelem firmy a hráčem na klarinet. V říjnu roku 2012 se stal laureátem čtyřicátého ročníku Literární soutěže Františka Halase, kde zároveň získal Zvláštní cenu Klementa Bochořáka, spočívající ve vydání básnické sbírky knižně dosud nepublikujícímu autorovi. Časopisecky své básně publikoval v Kulturních novinách, Hostu a Textech. S Markétou Hájkovou tvoří performačně – uměleckou skupinu Les o sovách. Počátky tvorby možno nalézt na lit. serveru písmák.cz jako jaza. Internetové stránky: www.pavelzajic.cz. Bibliografie: ZAJÍC, Pavel. /ona místa/. 1. vyd. Brno: Nakladatelství Šimon Ryšavý, 2013. edice LSFH, 1. ISBN 978-80-7354-116-3.

báseň

znaky nepohody
na nejpříhodnějších místech lesa
pařezy kvetou
obráťíš je
kvetou
obráťíš je
posadíš se
žilky na nohách poskakují
špičky divizen přerůstají
nálet
hlavu
dále keře
konečně i borovice, smrky

obuješ se
zavážeš
postavíš
pěšinou
odcházíš z básně

graf

bylo to milé shledání
~~~~~  
s vaším milým vedoucím  
jeho výsledky ohromily  
~~~~~  
kdekoho ve firmě
i já jsem nadšen
jeho výsledky
~~~~~  
skutečně  
výborný  
účetní  
~~~~~  
rok

půda

cesta mezi ženou
a manželkou trvala pět let
cesta mezi školou
prací povýšením
trvala pět let
hromadím pětiletky
sousedé hromadí pětiletky
celé roky pětileték
násobí se a krátí mezi sebou
lezou do skříní, knihoven
plní fotoalba, vyměňují obrazy,
auta, mobily, klíče za jiný klíče
děti školky, školy, vypouštějí fotbalový míče
strhávají sítě, rvou panenčkám vlasy, odkládají je
nalézají je, uklízí je, nalézají je, dávají je dětem,
půdy napěchovaný pětiletkami
nechodíš tam schovali tě tam
schoval ses tam
zapíkali tě

tuner

/janu delongovi/

říká rádio, že nejhezčí část roku
jest podzim
je podzim
ví to jistě, ručím za digitální tuner
narozeno v tržnici Europa
s vestavěnou kazetou talking heads

najlepszą porą roku jest jesień

pohyb I.

sledovat vlky
nechat se táhnout
skály poskládány, kameny spočítány
patníky levý pravý
vyděleny po párech
aby úsečka protнула přední kola
v rytmu vlaků

samotní lidé nemohou nic
snad spát, číst, chodit na kometu,
do kamenky venčit psy
když svratka chladne
a stahuješ sítě z očí

pod betonovou
dálnicí
běží retrívři
ženou, uhání

dva páry protnou
cíl někde u anthroposu
spočítáno
vyděleno
nic
dál nic

lázeň

mohl si mít moře
teď tu tvrdnou chleby

tvůj reportér je den ode dne
hezčí, má průzračné oči,
hlas jak zvon/zvonky

mezitím na schodech hotelu
thermal
žluté kostýmy celebrit
a dále už jen hmyz

zde mohlo být moře
říká Magda sestře
když stojí na balkóně
letoviska ozdravovny
Mánes

v uších bude ještě prach

cesty rozpálené
budou
černě
téct
obalovat štěrky

kolem silnic
provoz bují
kvete
voní

otisk vzorku
ptáci

druzí se spojí
smísí
promnou v dlani asfaltovou hroudu
zavírají dveře

pryč
pryč
mizí červenec

všechno je nemocný

na prvním místě
lidi na druhý straně světa
pro lidi na druhý straně světa

(večerní koupání
požární nádrž v horní stropnici
25. května 2018)

lidi na druhý straně světa
kreslí mapy, zasazují řeky
krájí kopce, půlí je,
jedni vymýšlejí názvy:
druzí budou zažívat, dojdou k domu
do schránek odevzdají formuláře
vyplněné se vrátí do měsíce
doplní se katastr
výpis se zašle, zveřejní
v prvním světě

lokalizováno, zaneseno

spíš klidně
chvějou se víčka
schnou vlasy, vítr,
v lese
les.

svítí lampy

kouř se proplétá
několik vteřin
vpije se

z hořícího gauče
vstává Karolína
hledá klíče
zabouchne
seběhne schody
někde tady začíná den

posadí se
rozjede se to
zpráva za zprávou
třeba volby, někdy válka

projde zdí supermarketu
poslouchá zvony
nemyslí si nic
ohrnuje límec

tisíc dnů uprostřed sebe
tisíc vteřin ve městě
tisíc dnů

do uhoření

**A to je
pokřtěná,
pánové**

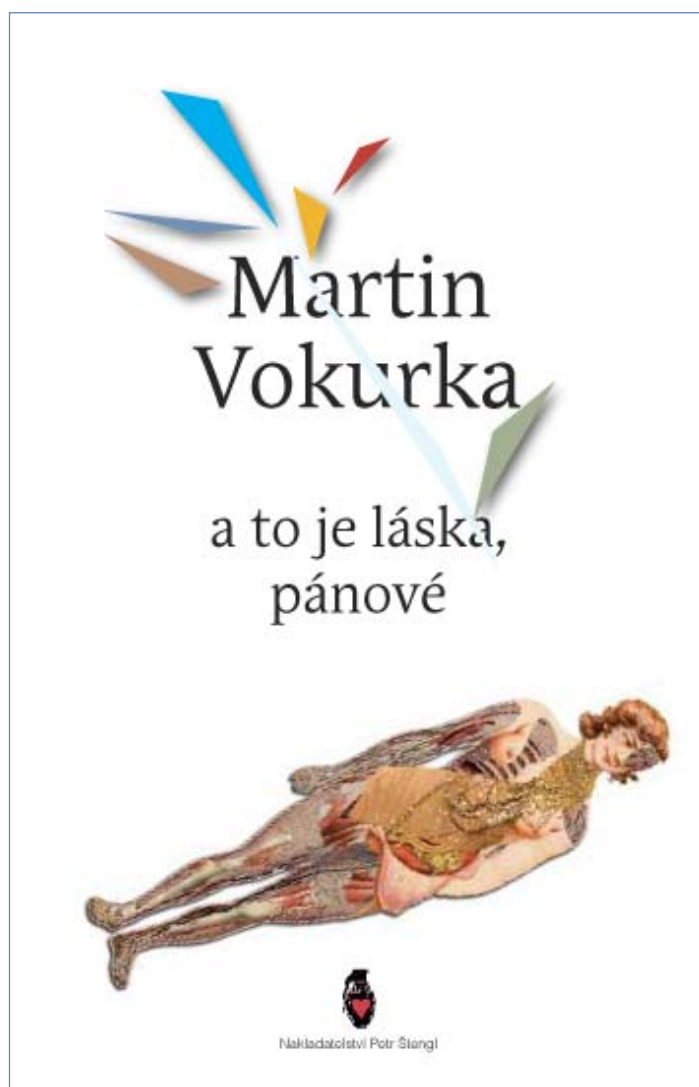
P
rvní p
ůlk

a

Foto Michal Šanda

V kavárně jménem Nudný otec pokřtil 11. července jeden z neoriginálnějších přispěvatelů Dobré adresy docent Martin Vokurka svůj poetický debut *A to je láska, pánové*. Počasí vyšlo, lidé rovněž vyšli. A ta poezie je výborná.

P rvní p ůlk

Z antikvariátních banánovek

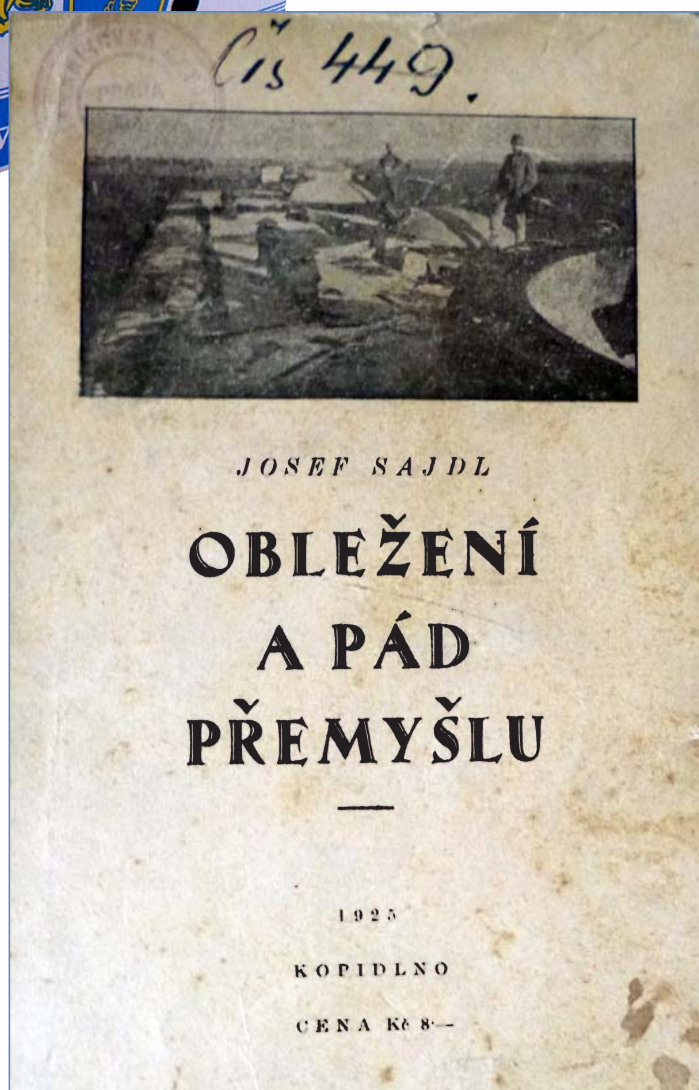

P
rvní p
ůlk

Sté výročí
vypuknutí první
světové války
připomíná Dobrá
adresa symbolicky
v rámci rubriky
Z antikvariátních

banánovek knihou Josefa Sajdla

Obležení a pád Přemyšlu.

Josef Sajdl se narodil roku 1882 v Kyjích u Lomnice nad Popelkou.

Kromě Obležení a pádu Přemyšlu (1925) vydal ještě knihu
Českoslovenští železničáři v sibiřské anabasi (1925). Nepodařilo se mi
o něm vypátrat víc, než že byl železničářem.

Obležení a pád Přemyslu

Přemysl měl v době předválečné 10000 vojáků, dislokovaných nejen ve městě, ale i na vsích a tvrzích pevnostního okrsku. Byly tu zastoupeny všechny druhy zbraní, ústavů a úřadů. Posádka doplňována byla vojskem z celého Rakouska, částečně i z Uher, takže po stránce jazykové byl to hotový Babylon. Bez služebního jazyka těžko bychom se s Rumuny, Maďary nebo Italy porozuměli.

Vojna úplně změnila tvářnost Přemyslu. Lesy, které překážely výstřelu nebo rozhledu byly vykáceny, vsi před pevností kolem dokola vypáleny, zahrady zničeny. Kolem vnějšího i vnitřního opevnovacího pásma nataženo mnoho řad ostnatého drátu, před pevností zřizovány vlčí jámy, zakládána minová pole, stavěny polní dráhy a silnice. Mezi tvrzemi budována krytá stanoviště pro dělostřelectvo, pěchotu a kulomety. Zřízena hlavní bezdrátová telegrafní stanice u Žuravice a filiálka v Přemyslu. Pro práci

o opevnovací přivezeno bylo z Uher na 20 000 civilních dělníků, na které při vyklízení pevnosti bylo zapomenuto, a tak pomáhali nám k malé útěše generála Kusmanka, vyjídat zásoby, kterých jsme měli beztak málo.

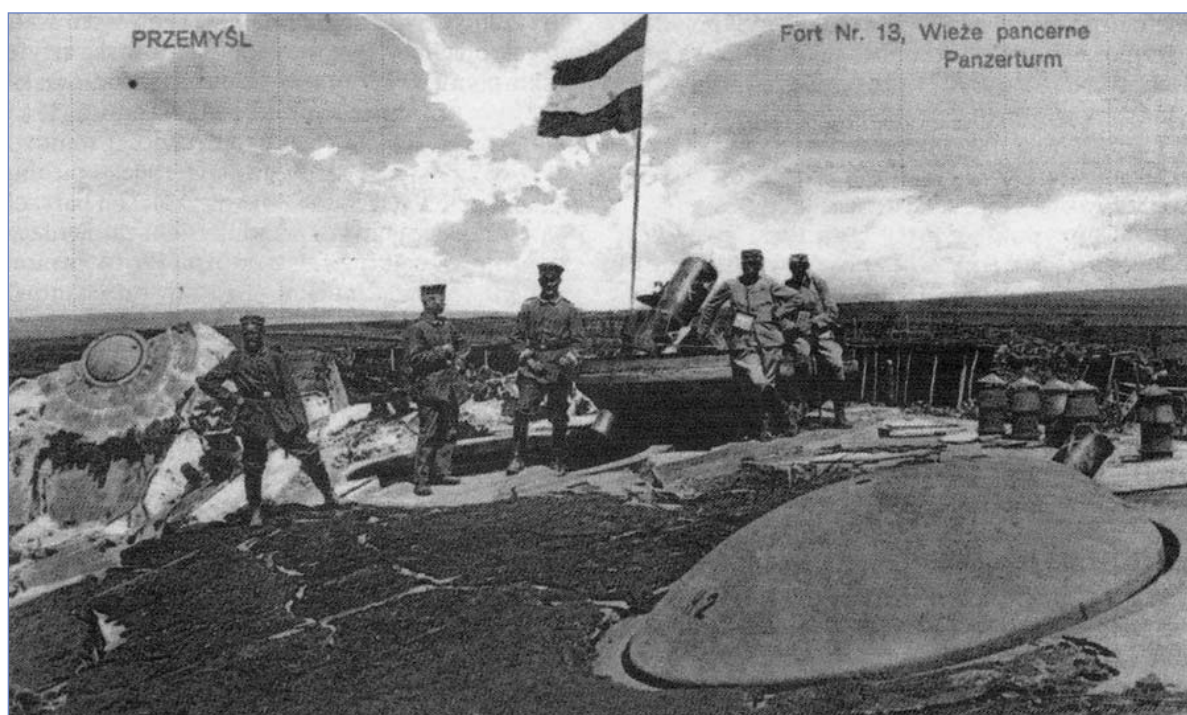
Jeden čas, před obklíčením pevnosti, byli jsme i pod kontrolou německých důstojníků, kteří kromě zkušeností odborných přivezli nám i různé vojenské vymoženosti, k nimž v první řadě patřil chrlíč rozžhavené smůly. Těchto aparátů bylo používáno nejčastěji na X. tvrzi. Vypravoval mně očitý svědek o jejich účincích. Byly hrozné. Smolou postříkaní Rusové svíjeli se v hrozných bolestech a za velikého nářku umírali. Někdy vzňaly se na nich šaty a ubožáci pobíhali sem tam jako živá pochodeň. Ruská vláda protestovala u neutrálu proti tomuto způsobu vedení boje.

Roda – Roda kdysi napsal, že pevnost Přemysl je snůška starého železa – ovšem tak se vyjádřil až po jejím pádu; dříve ji vy-

chvaloval až do nebe. Něco pravdy však v jeho slovech bylo. V celé pevnosti bylo 1979 děl různých kalibrů a z těch bylo 400 děl železných z roku 1861. Říkali jsme jim »vlastizrádci«, poněvadž při střelbě z nich používalo se čistého prachu, který obrovskými kotouči dýmu prozrazoval posice Rusům.

První obležení začalo se 21. září 1914 a trvalo nepřetržitě až do 10. října 1914, kdy Rusové byli od pevnosti zatlačeni, ovšem jen na několik kilometrů. Druhé obležení začalo 9. listopadu 1914 a trvalo až do pádu pevnosti, to jest 21. března 1915.

Za obležení trpělo město nejvíce nálety aeroplánů. Přilétaly každý den, byla-li pohoda jen trochu přízniva. Léta obyčejně dva, tři najednou. Byla to pravá hrůza. Aeroplány házely bomby hlavně na nádraží, kasárna, skladiště i jiné vojenské objekty. Že při tom zraněno nebo zabito bylo i dosti osob nevo-

F
rvn

ul.

a

jenských, rozumí se samo sebou. Jednou padla bomba do malého domku, kde právě prodlévala matka s pěti dětmi; vyly všechny zabity. Lidé byli již tak ustrašení, že stačilo na ulici křiknouti »aeroplán«, aby všechno v divokém chvatu hledalo kde jaký úkryt. Byl jsem svědkem tohoto výjevu: automobilu jedoucímu po ulici praskla pneumatika. Výbuchem polekalo se promenující obecnstvo tou měrou, že za křiku dali se lidé na útěk a strachy i padali. Jednou skoro už sa-

mý večer přilétl ruský aeroplan a hodil bombu do ulice Mickiewiczovy, kde právě bylo večerní korso; zabito bylo na 30 lidí, většinou žen.

Aeroplány pronásledovaly hlavně velitele pevnosti. Generál Kusmanek měl proto několik bytů, ale jakmile se přestěhoval, druhý den už tu byl aeroplán a házel na jeho dům bomby. Někdy i do města do bytu Kusmanekova stříleli z děl a způsobili tak městu mnoho škody.

Na začátku obležení nastala po aeroplánech vždycky pekelná palba z děl, kulometů a ručnic, střílel kde kdo a většinou Pánu Bohu do oken. Aeroplánům se neublížilo, za celou dobu obležení nes-

razili jsme ani jeden, ale zato pobili jsme dosti lidí v pevnosti. Proto tato palba byla zakázána a ustaveny oddíly, které letadla střelbou pronásledovaly. Někdy také rakouské aeroplány vylétly ruským vstříc a byla to potom pro nás podívaná, jak se ve vzduchu proháněly.

Špionáž byla v pevnosti velmi rozšířena: prováděna byla rafinovaně a zapleteno do ní bylo mnoho vysokých pánů. Zrazeno bylo vše. Na počátku obležení lidé při pasení dobytka ohničky signalisovali Rusům postavení dělostřeleckých baterií, posílali důležité zprávy v lahvích po řece Sanu. Parní pila v Přemyšlu dávala Rusům znamení dýmem, jednou šel na příklad dým černý, za

chvíli na to bílý, pak šedý, tu silně, tu slabě v delších nebo menších přestávkách. Mnoho Rusů – zvěďů bylo i v samé pevnosti. Tak zadržen u X. tvrze rakouský důstojník – ruský zvěd. Jindy zatčen žebrák – ruský záložní důstojník, profesor – rovněž zvěd. Mnoho vyrazili Rusům i přeběhlíci. Následkem toho všeho byl, že první upadli v podezření Rusíni, a proto podrobeni byli nejtěžší perzekuci. Sebe menší podezření stačilo, aby ubohý Rusín byl zatčen a třeba okamžitě zastřelen. Této doby použili mnozí Poláci, aby si vyrovnali osobní účty. Podezřelí ze špionáže Rusíni odstřelováni byli na pahorku Winna Gora. Sta nevinných obětí zde pochováno. Byli jsme svědky bestiality. V mnohých rusínských rodinách otce za-

střelili, matku posadili do vězení, o děti se nikdo nestaral, ba ani starati se nesměl, ze strachu před pomstou Rakušanů. Sám jsem viděl, jak několik takových dětí ve věku od pěti do dvanácti hrabalo v prosinci na poli pod sněhem zmrzlýma ručkama brambory. Bída a strach díval se jim z očí. Krmili jsme je tak dlouho, dokud nebyli jsme přeloženi na druhý konec pevnosti. Co potom se s nimi stalo, nevíme – asi všichni hladem zemřeli.

Jednou maďarská hlídka zatkla 16 osob, Rusínů, pro podezření, že byli špiony, a dopravovala je do posádkové věznice. V ulici Boczanie potkal eskortu maďarský důstojník. Ptal se velitele, kam vedete tu rusínskou bandu a radil mu, aby je na místě zabil. Nato celá eskorta, tři Maďaři, začali poleny ubohé Rusíny mlátit, až je úplně utloukli. Mezi nimi bylo i krásné děvče, dcera popova; byla jí polenem rozražena hlava.

První neštěstí, které pevnost postihlo, byla cholera, zavlečená k nám ustupující armádou. V době, kdy cholera nejvíce řádila, jel jsem z tvrze do města na povoze. Můj kočí, dělostřelec Jarmolovič, točil mi cigarety, a poněvadž byl vítr, slinil je. Nebyl jsem kuřákem cigaret před válkou, a proto jsem jich kroutiti nedovedl. Cestou najednou Jarmolovič začal naříkat na prudké bolesti v životě. Po návratu domů konstatoval lékař cholery. Nenapadlo mě, že bych se mohl nakaziti.

Mrtvoly odvážely se na vozích pokropených vápnem, pohřby byly bez průvodu a bez zvonění.

Druhým zlem, které přikvačilo na pevnost, byl hlad, který také konečně přinutil posádku, že se vzdala.

Koně, kterých bylo v pevnosti mnoho tisíc, krmili jsme už od listopadu 1914 jen pilinami. Nebylo sena ani slámy. Něco sena uschováno pro krávy, které zásobovaly mlékem raněné a kojence. Drahoty úžasně stoupala, později však ani za velké peníze

F rvn ůl a

nebylo možné nic dostat. Bochníček vojenského chleba prodával se za 40 korun, sklenice čaje, prodávaná na začátku obležení za 20 haléřů, stoupla až na 20 korun, cívka nití stála 80 korun, boty 1200 korun, jehla korunu, houska 20 korun atd.

Hovězího masa byl nedostatek, mužstvo pojídalo maso koňské. Koní snědli jsme v Přemyšlu za obležení celkem 16326 kusů. Koně ti náleželi ponejvíce civilnímu trénu, sedlákům, kteří při ústupu armády

zůstali v Přemyšlu. Přidělení byli k setninám. Když nastala velká bída, přišel generál Kusmanek na nápad, že těchto několik set sedláků, občanů haličských hlavně z Karpat, pošle domů. Utvořil z nich prapor a poslal je po jaroslavské silnici z pevnosti ven. Udivení Rusové hleděli na zvláštní výpravu a nestříleli. Počkali, až přišli k nim, ale na jejich prosby, aby je nechali odejít do domovů, odpověděli jim Rusové, aby se vrátili do Přemyšlu a pomohli pevnost vyjídati dál.

Vojáci vysílením padali na ulici. Jestliže se setkali dva, oslovovali se navzájem: »Jak se máš?«, načež druhý: »Hyhyhy«, což znamenalo špatně, jím koninu.

Kolem vánoc už nebylo viděti v Přemyšlu koček ani psů. Vojáka s pytlím na zádech potkal jsi často. Sbíral kočky a psy. Vše se snědlo.

Rusové velmi dobře znali stav Přemyšlu a na den měli vypočítáno, kdy se pevnost vzdá. Někteří odvážlivci přicházeli docela blízko k pevnosti a řehtali na nás. Tak seděli jsme o hladu a Rusové úže a úže svírali pevnost. Někde nežili jsme s nimi jako nepřátelé a vedli jsme výměnný obchod buď přímo nebo prostřednictvím hajného, venkovských starých žen a podobně. Měli jsme dosti kořalky a rumu, kteréžto věci byly Rusům zakázány, a tak za alkohol dostali jsme chleba, sirky, cigarety. Najednou objevila se

v pevnosti spousta ruského tabáku a ruské sirky. Hlavně ruské sirky hojně kolovaly mezi vojskem i mezi civilisty.

U XI. tvrze chodili rakouští i ruští vojáci do jedné studánky, ležící mezi oběma posicemi, pro vodu. Často se sešli a vyměnili různé zboží. Celý čas zde nepadlo rány, byl zde takový mír ve válce. Až najednou přišel na to kterýsi generál, věc oznámil Kusmankovi a ten nařídil, aby pluk ten – šlo o Rusíny – vystřídán byl plukem maďarským. Po jejich příchodu bylo po klidu. Střílelo se celé dny a noci, až Rusům došla trpělivost, vrhli se na Maďary a během dvouhodinového boje jich 1700 pobyli.

Jindy rakouská hlídka narazila před pevností v polorozbořeně vsi na hlídku rus-

kou. Rakušané opatření v hojném množství alkoholem zpili se i s Rusy do němoty a byli druhou rakouskou hlídkou i s Rusy v tomto stavu dopraveni do pevnosti.

S Rusy uzavírali jsme časem i krátká příměří, hlavně o svátcích. O vánocích posílali jsme si dokonce dárky. Bylo to velmi dojemné.

Dne 21. března 1915 dal velitel pevnosti rozkaz, aby v noci veškeré zásoby minice se vystřílely a posledním nábojem aby poškozeno bylo dělo tak, aby Rusové je nemohli už použít. Byla to pekelná palba. Sta děla a desetitisíce pušek celou noc hřměly. K ránu palba ustala. Kusmanek vyjel k Rusům vyjednávat o podmínkách kapitulace pevnosti, nařídív dříve vyhazovat do vzduchu tvrze, vojenská skladiště, mosty a všechny vojenské objekty. Detonace byly tak mocné, že rozbity byly téměř všechny okenní tabule v Přemyšlu; slyšitelné byly až v Krakově. Omítka a místy i balkony s domů padaly na hlavy chodců. Město úplně zahalil dým. V největším chaosu táhlo ulicemi přemyšlskými procesí, vedené kněžími, kteří k zvýšení dojmu žehnali zástupům, jako by byl nastal už konec světa.

Do zajetí padlo 9 generálů, 2300 důstojníků a 118000 vojáků. Ztrát měli Rusové asi 36000 lidí, Rakušané odhadovali své ztráty na víc než 20000 mužů.

Připravil
Michal Šanda

KO 13

**A odteď budu
ještě větší kurva,
než všichni
ostatní**

Protože někdo ten věčný řetěz zla musí přerušit. Utnout ďáblu žílu u samýho pytlíka. Já jsem byl přece spisovatel!

Než jsem se stal placeným nepíšícím, byl jsem neplacený a psal jsem, vracel jsem lidem plnými náručemi, co život dal. A oni si mě za to vážili a srali do mě tím houšf. Metal jsem bobky transmutované na antiperle estetického vzrušení. Chrlil jsem po lidech jejich vlastní výkaly, zušlechtěné mými útroby. A když jsem se trefil, tak mi, ještě celí od sraček, nadšeně tleskali. Byl jsem střevo společnosti.

Ale přišlo to na mě zas.

Ještě ráno jsem se s přehledem cítil na vnějšek. Ale sotva padne sou-

Ale teď mám zbraň.

Jsem negace Prométhea.

Mám plnou petflašku. O oheň si dovlím požádat.

Ne, nikdo se nic nedozví. Ale já budu poslední, kdo chcípne svobodně. Nemám jinou možnost.

Jsem odpověď. Na otázku, kterou nikdo nepoložil.

Usmívám se.

Nejsem přece blázen, abych dával najevo své pocity.

A pak ta zpropadená tramvaj.

•

„Podívejte, paní, jak je tam zaháknutej.“

„Bylo by to až legrační, kdyby to nebylo tak... ach, pardon.“

„Ne, já to musím říct. – Směšné?“

A paní se nesměle rozesmála. Všechno dobře dopadlo.

Druhý pán se začal také chechtat.

Za chvíli se smála celá scéna, celý zastup, který se v mžiku od nehody seběhl. Smích je nakažlivý. Nakonec se ulevilo i nešťastnému řidiči té tramvaje. Smích osvobozuje.

Flaška s benzínem se někam kutálí. Třeba někomu udělá radost?

Jen doprava, ta ještě nějakou chvíli stála.

Osobo, nešly tudy dvě děti? Ne, ale v jednu chvíli jako by tu proletěl ten..., proletariát. „Ale nepřekročil hranice flirtu,“ poznamenala Inna Svěčenovská v knize Seks i sovětskij špionáž.

Tak končí pokračovací romanetto.

A lidé? Nezemřeli.

Smějou se tam dodnes.

K. O.

ne

c

mrak, už bych nejradši byl jak malej Havel. Světloňoš nebo tak něco. Jak typické! Když se my a oni tlučou v jednom malým já.

Jenže člověk prostě nemůže být na obou stranách pendreku.

A když už není vyhnutí – pak je samozřejmě lepší zvolit tu čistou stranu.

Tu, která není od krve.

Byl jsem totiž básník. To je míň než hovno.

P
rvní p
ůlk
a

**Roman
Rops-Tůma**

Pentokrát se bude soutěž týkat světové války. Otázka zní: který český spisovatel to v armádě dotáhl až na hodnost generála?

Odpovědi posílejte na e-mailovou adresu: nakladatelstvi@petrstengl.cz a nezapomeňte připsat svou adresu poštovní, protože správné odpovědi poputují do losovacího

bubnu a pět z nich bude odměněno knihami z Nakladatelství Petr Štengl.

Rozluštění hádanky z minulého čísla:

Druhá jezdecká socha se nalézá na Prokopově náměstí. Jejím autorem je Karel Nepraš a zpodobňuje spisovatele Jaroslava Haška. Výhercem se stal Petr Nagy.

Jedovatá slavnost jež patrně nikdy neskončí

Jak už je v ediční řadě Česká knižnice tradicí, vychází také námi zkoumaný svazek velmi pečlivě připraven: Jedná se o *druhý díl* z celkem tří chystaných zpřítomnění básnického odkazu Vítězslava Nezvala, o Básně II obsahující surrealistické opusy Žena v množném čísle (1936), Praha s prsty deště (1936) a Absolutní hrobař (1937) i komentář dlouholetého znalce Nezvalova díla Milana Blahynky (troufám si říci, že, přestože jde o vydání v podstatě čtenářské, nese Blahynkův doprovod hodnotu i znaky vydání kritického). Z mnoha důležitých informací připomeňme alespoň onu, jež zpochybňuje obecně tradované zdůvodnění konce Nezvalova angažmá mezi surrealisty konformismem výše uvedeného zdůrazňujíc, že nikoli politické přesvědčení, ale akutně i aktuálně prožívané dobrodružství erotické spolu s potřebou nenechat se v umění omezovat estetickým diktátem vedlo tehdy našeho básníka: „K otevřenému konfliktu s pěti členy Skupiny surrealistů v ČSR ... 7. března (1938) ve vinárně U Locha.“ O Nezvalově tvůrčí nespoutanosti koneckonců svědčí také anonymně (a paralelně k tvorbě surrealistické) vydávaný cyklus *robertdavidovský*.

Svoji pozornost však chceme zaměřit jednak na dobu, která byla ještě trpkým koncům vzdálena – a také na texty, řekněme, méně konvenující středostavovsky kon-

zumnímu vkusu čtenáře školeného v básnické tradici realistické (veršů vázaných a básní rýmovaných, sevřených do pravidelných útvarů), napodobivé, usilující se o jakousi rekonstrukci světa za okrajem papíru také na stránkách sbírek.

Již ve svém období poetistickém vytváří ovšem sám Nezval kontrastně k tomuto (ostatně dosud u nás kvantitativně dominujícímu) proudu díla příslušející k pólu poezie kreativní, svět nikoli napodobující leč vytvářející, upřednostňující před mimetickou funkcí eidetickou. Obšrnějšího (leč také obecně srozumitelného) vyjádření se od něj dočkáme (včetně uvedení kořenů a souputníků vlastních snah) v (původně středoškolské příručce) knize Moderní básnické směry. A dalšího pokračování ano rozvedení v následné podstatné tvůrčí etapě básníkově, když tento: „Pro surrealismus ... zahořel po osobním setkání s André Bretonem a dalšími francouzskými surrealisty.“

Pro surrealismus... Mrzí mne, je-li tento směr u nás považován za cosi výjimečného, výlučného, uzavřeného, přístupného toliko (básníkům i čtenářům) zasvěceným, sdružujícím se do skupin na základě dogmat a za účelem předběžného školení, je-li disponibilita omezována zdánlivě nezbytnou výbavou teoretickou. Za sebe mohu říci, že rozhodně dávám přednost praxi: ovšemže výlučně čtenářské. Leč mám-li hovořit také

o tvůrci (ach ano, předpokládám, že kreativity je potřebí také nám, recipientům), tedy dím, že věru veškerá teorie zůstává suchou, v Nezvalově případě tezovitou, frázovitou a nechtěně komickou, před absintovou zelení básnických obrazů (to hovořím o básnických komentářích k básnickým komentářům dekalků z Absolutního hrobaře). Přesto lze v poušti nalézt oázu, totiž takové pasáže, které se mohou stát klíčem pro důkladné pochopení a uchopení Nezvalovy surrealistické tvorby, do níž její pisatel prý projektuje: „úsilí o spontánní a systematickou objektivaci a konkretizaci iracionálně subjektivních, z asociativního automatismu přýstících obrazů.“ O vlastních básnických obrazech hovoří jako o „ztělesňujících figurálně, tudíž konkrétně.“

Řekněme tedy, že uvolnění obraznosti neznamená libovůli, ale – jiný, nový – řád. Natolik jazykově, stylově přesné vyjádření mnohoznačných představ, aby se mohlo státi návodem pro osmyslňující hru čtenářovu. I ty nejrozvichřenější z textů domněle jen automatických při tom samozřejmě dodržují normu gramatickou.

Přiznejme však také, že se nám dnes některé z motivů druhdy odvážných zdají býti vyjádřeny za pomoci slovních emblémů (zejména tehdy, lze-li jejich zdobnost vyvoditi z jevů stojících za okrajem papíru: „Vaše oči voní opíaty/Vaše oči čadící jak uhaslý knot.“).

Zároveň nutno konstatovat, že nejen surrealistická obraznost, ale také rytmus textů nestojí mimo širší literární kontext: Litaničnost některých čísel Ženy v množném čísle a litaničnost Starých žen Halasových nejsou si příliš vzdáleny (z obraznosti Nezvalových prací mizí ovšem tertium comparationis). Zdá se mi, že společným kořenem Halasova Já se tam vrátím a takové Nezvalovy básně Příroda by mohl býti Jakub Deml se svými ranějšími pracemi povahy expresionistické. Některá z čísel Ženy... nejsou v sobě ještě punc předchozího období poetického; sbírka nicméně přesto zůstá-

vá vnitřně soudržnou a neproměňuje se v amalgám rozličných směrů a stylů, jaký známe např. ze sbírek Dilongových.

Pokud však hledáme Nezvalovy zdroje i souputníky (byťsi jinými cestami jdoucí), ukazují mnohá z děl ku krajinám a poutníkům budoucím: Surreálné drama Zlověstný pták předjímá vývojově mladší drama absurdní. U Nezvala je ovšem text tolikéž zaranžován do podoby sensačních románů (vizme jen část Zastavárna).

Nezvalovy opusy zůstávají silně zatěžkány hmotou a časově ukotveny. Litaničnost bývá spojena s vizuálností představ; jež mohou se proměňovati tak, jak se uvnitř textu posouvá denní či roční čas. Nejen tento posun bývá v textu zdrojem jeho dění se. Krajina či městský prostor rozžívá se tu do podoby živých bytostí, tyto zase vstupují do prostor jimi obývaných nejen proto, aby se stávaly jich součástí nabývající jejich vlastností, aby se tu obě vzájemně zrcadlilo, ale aby jedno druhým vskutku podstatně bylo. Například žena městem a město (i ve svých částech) ženou: „Se zázračnou schopností otevírat lůno/V kterémkoli okně kterékoli ulice.“ Silné sémantizující pnutí je výsledkem nejistoty stran perspektivy: co je blízké a co vzdálené, co velké a co malé, co vně a co uvnitř vnímajícího, hodnotícího a vypovídajícího subjektu. Věci jsou tu zjevným konstruktem slovního materiálu – ale slova-znaky ani zde nejsou zbavena/zbaveny ztřísnění ze svého užití mimo literaturu a před ní.

S Mukařovským si ovšem říkám, že hádanka má smysl i tehdy, nedokážeme-li ji rozluštit. Totiž: Pokud si nejsme jisti, jakou že tajeňku před námi skrývá její tvůrce. Docela možná, že noc bývá temnou proto, abychom ono velké prázdno vyplnili svým vnitřním světlem. Tedy: abychom tuto tajeňku doplnili ze sebe a za sebe. I s oním krásným rizikem, že se přistě může ukázati omylem. Ne proto, že jsme se dnes mýlili. Ale proto, že jsme se proměnili; a s námi i naše řeč, fantazie, zkušenost životní a literární.

Tvrdím tedy, že nás Nezvalovy surreálné básně vyzývají jak k několikerému návratu, tak také k tomu, abychom se pokusili býti také trochu básníky. Přestože sám Nezval metodu surreálního básnění záhy po dokončení Absolutního hrobaře opouští (a přestože už ve vrcholném čísle této sbírky – Pyrenejské mouše – nalezneme prvky politického pamfletu): aby tato svědčila jak pro něj (byťsi se jedná jen o jednu z možností realizace autorova talentu, představuje hodnoty dodnes trvající a inspirující) i proti němu (proti básnění využívajícímu toliko léty osvojenou řemeslnou zručnost a značné rozměry talentové, avšak netvořícímu – najmě tedy proti básnění politicky konjunkturálnímu).

Ivo Harák

Vítězslav Nezval: Básně II (Žena v množném čísle/Praha s prsty deště/Absolutní hrobař), HOST, Brno 2012, 1. vydání jako celek, náklad neuveden, 488 stran, cena 349,- Kč.

Porno

Miroslav Pech

Carlos se mě zeptal, jestli chci vidět, jak se točí porno. Řekl jsem, proč ne. Filmovat se mělo u něj doma. Oznámil mi datum a čas. Chvilí jsem předstíral, že přemýšlím, jestli už na ten den něco nemám.

„Co si mám vzít na sebe?“ zeptal jsem se.

Na okamžik se zatvářil trochu znepokojeně.

„Vem si, co chceš,“ řekl.

„Nevím, jak se chodí na natáčení porna.“

„Jako do cukrárny,“ odpověděl.

Sedím v bílém křesle v Carlosově obývací místnosti. Je tu kameraman, který si šteluje kameru a Carlos. Kdyby se mě někdo ptal, co tu dělám, mám prý odpovědět, že jsem jeho asistent. Brzy přichází první herec. Je to vysoký muž tmavší pleti. Na krku má tetování. Pozdraví se s námi a ptá se, jestli tu máme minerálku. Carlos mě pro ni pošle. Je v lednici. Kameraman na mě volá, ať mu vezmu colu. Carlos nic nechce. Podávám herci jeho minerálku. Slušně mi poděkuje a položí ji na stůl. Sedám si zpátky do bílého křesla. Asi za pět minut se ozve zvonek a Carlos jde otevřít. Přiveď mladou dívku, které nemůže být víc, než devatenáct let. Má dlouhé hnědé vlasy a propíchnuté obočí. Sundá si kabát a Carlos mě vyzve, abych jí ho pověsil na věšák. Také dívka má žízeň. Dala by si trochu vína. Jdu do lednice, vytáhnou flašku a nalévám víno do skleničky. Dívka ji ode mě s úsměvem přijímá. Vědět, že tu budu létat jak hadr na holi, tak se Carlosovi na nějaké filmování vyseru.

„Jsem asistent,“ oznámím dívce.

„Dobře,“ odpoví a já si jdu sednout.

Carlos oběma hercům vysvětluje, jak bude natáčení probíhat. Napřed dívka provede muže felaci. Potom budou souložit na misionáře a také z boku. Nesmí zapomenout na polohu zvanou koník. Napřed budou tvářit k sobě, pak se dívka otočí k muži zády. Následovat bude poloha zezadu a nakonec se muž dívce udělá na prsa. Carlos mluví klidným, řekl bych až nezúčastněným hlasem, jako kdyby jim vyprávěl, jak správně nakrájet cibuli. Oni mu pozorně naslouchají a přikyvu-jí. Dívka je poněkud nesympatická, ale možná se mi to jenom zdá.

„Nějaký otázky?“ ptá se jich Carlos.

„Můžu si sundat ty náušnice?“ chce vědět dívka.

„Proč?“ ptá se Carlos.

„Dostala jsem je od přítele. Nechci, aby se s nima něco stalo.“

Carlos souhlasí, že si může náušnice sundat.

Mám žízeň. Jdu do ledničky a беру si colu. Když přijdu do obývacího pokoje, jsou už herci svlečení a kameraman natáčí. Carlos stojí u okna a soustředěně oba herce pozoruje. Dívka má hlavu v mužově rozkroku a rytmicky jí pohybuje. Je mi trapně a vracím se do kuchyně. Asi po pěti minutách zaslechnu dívčin slabý, zato však naléhavý hlásek.

„Ty vogo,“ vyjekne.

Znovu sedím v křesle a sleduji soulož. Je to přesně jako ve filmech, akorát trochu nudnější. Netrpělivě upíjím colu. Kameraman krouží kolem herců a činí se jako zdatný umělec. Začíná to být divoké. Dívka vydává hlasité skřeky a muž ztěžka oddychuje. Všimnu si velkých náušnic, ležících na stole, spolu s dívčinou kabelkou. Vypadají jako dvě třešně. Zkousím si představit dívčina přítele ve chvíli, kdy jí ty náušnice dával. Určitě je mladý a štíhlý. Má blondaté vlasy a nosí zelené košile. Pravděpodobně student ekonomiky.

Dívka má vytřeštěné oči a v obličeji je rudá jako rak. Vše nasvědčuje tomu, že právě dosáhla silného a dlouhého orgasmu.

Procházím se po Carlosově bytě. Nahlédnu do koupelny. Na umyvadle stojí modrý kelímek. V něm je pasta a kartáček na zuby. Nad umyvadlem visí kulaté zrcadlo a pod ním je bílá plastová polička. Na poličce vidím vodu po holení, několik žiletek, šampon na vlasy, vlasový gel a ústní vodu Listerine. Najednou slyším rychlé blížící se kroky. Otočím se. Do koupelny vběhne nahý

dívka a říká, že se potřebuje vyčůrat. Uvolním jí cestu k záchodu. Projde kolem mě a já ucítím vůni jejích vlasů. Sedá si na mísu. Ohromeně nad ní stojím a nemůžu se pohnout.

„Snad tu na mě nebudeš takhle koukat,“ řekne dívka.

„Ne,“ odpovím.

Při odchodu ještě slyším dívčino čůrání.

Jdu do obývacího pokoje a ptám se Carlose, jestli už jsou s natáčením hotoví.

„Ne,“ řekne Carlos, „musela jít na záchod.“

„Aha.“

„Ještě že nepila pivo,“ ozve se kameraman. To je snad poprvé, co promluvil. „Kdyby pila pivo, běhala by furt,“ dodává.

Dívám se na herce, jak si masíruje úd. Nechce přijít o erekci, dochází mi. Zřejmě si všimne mého pohledu, protože řekne: „Na tohle jsou dobří předkuřovačky.“

„To věřím,“ odpovídám.

„Nejlepší předkuřovačka byla Alena,“ oznámí mi a přitom stále masturbuje.

„Jenže ta už to nedělá.“

„Proč?“ ptám se.

„Našla si jinou práci. Vlastně si dodělávala školu a tohle brala jen jako přivýdělek.“

„Jo.“

„Teď pracuje jako sestřička v zubní ordinaci.“

„Tak snad jí to baví,“ řeknu.

Dívka přichází. Rukama se opře o opěradlo gauče a vystrčí zadek. Muž k ní přistoupí.

Vcházím do Carlosovy ložnice. Má tu obrovskou manželskou postel hnědé barvy. Postel je pečlivě ustlaná. Na nočním stolku leží pouzdro na brýle a vedle něj kniha Projevy od Václava Havla. Na zdi visí obraz ženy s roztaženými nohama a zarostlým pohledem. Je to zvláštní obraz, namalovaný takovým agresivním stylem. Tělo té ženy působí nezdravě a je hrozně kostnaté. Má ma-

lá ústa a velké laní oči. U stropu se vznášejí dva žluté balónky.

Dívka odejde do sprchy. Herec už je oblečený. Vypadá sklesle a je na něm vidět, že už chce vypadnout. Carlos mu pokyne, ať jde za ním do kuchyně. Zpozoruji, jak Carlos otevírá peněženku a něco muži říká. Kameraman stojí vedle stativu, na který si odložil kameru a zívá. Zřejmě nemá ve zvyku zakrýt si při tom ústa, takže mám možnost vidět, v jak bídém stavu se nacházejí jeho zuby. Možná právě kvůli tomu tolik nemluví, napadne mě. Potom se nekonečně dlouhou dobu drbe na zátylku, až dostanu obavu, aby si ho nerozedeřel do krve. Vrací se Carlos s hercem. Herec jde k věšáku. Obleče si černou koženou bundu a kolem krku si uváže šálu.

„Tak se tu mějte,“ loučí se a zvedá ruku na pozdrav. Kývne na Carlose. „Zase někdy.“

„Čau,“ řekne Carlos.

Kameraman ospale mlaskne.

„Ach jo,“ povzdychne si.

Teď se Carlos vyrovnává s dívkou. I ona už je oblečená. Naslouchá Carlosovu tichému hlasu a připíná si náušnice. Jsou zpátky na svém místě a mně se najednou hrozně uleví, což moc nechápu, ale je to tak.

„Jak se ti to líbilo?“ ptá se Carlos.

„Jo, bylo to hezký,“ odpovím.

„Ale moc jsi tu nebyl,“ poznamená.

„Kdoví co dělal,“ ušklíbne se kameraman.

Myslím, že dělá lépe, když je zticha.

Jdu domů. Ulice jsou téměř prázdné. Je sobota, hodiny na kostele odbíjejí čtyři odpoledne. Začíná slabě pršet. V hlavě mám prázdnost a jsem za to rád.

Jdu kolem cukrárny.

Je otevřeno.

Dostávám chuť na takovou tu čokoládovou kouli s oříškama.

P
razdr

oi

Přehořov

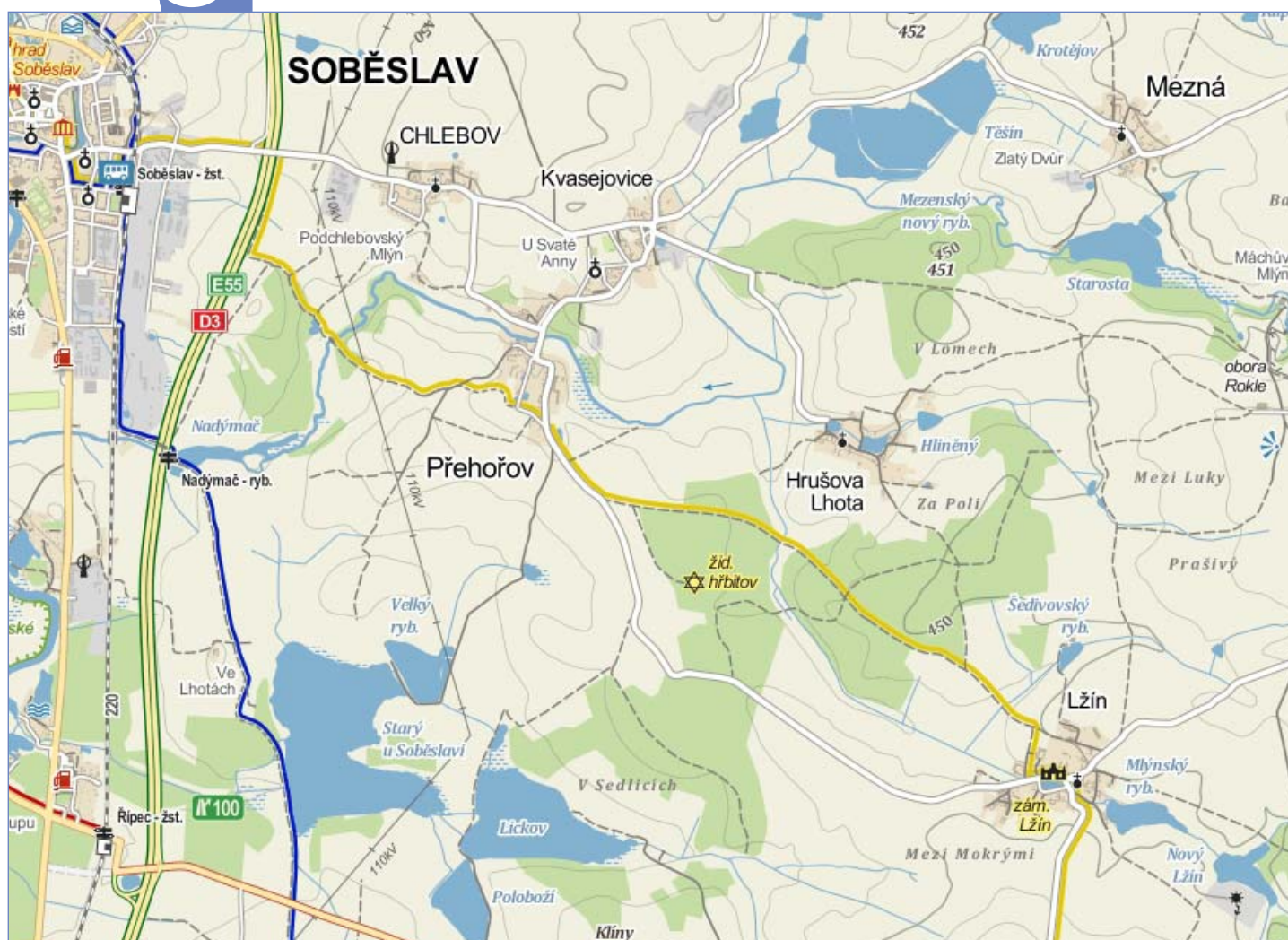
Devět hřbitovních bran

Přehořov je nenápadná vesnice u Soběslavi. Býval zde zámek, pivovar a především rozsáhlé tkalcovské dílny. S nimi se pojí i vznik židovské čtvrti v polovině 19. století se synagogou a hřbitovem. Dnes je nesnadné hřbitov uprostřed

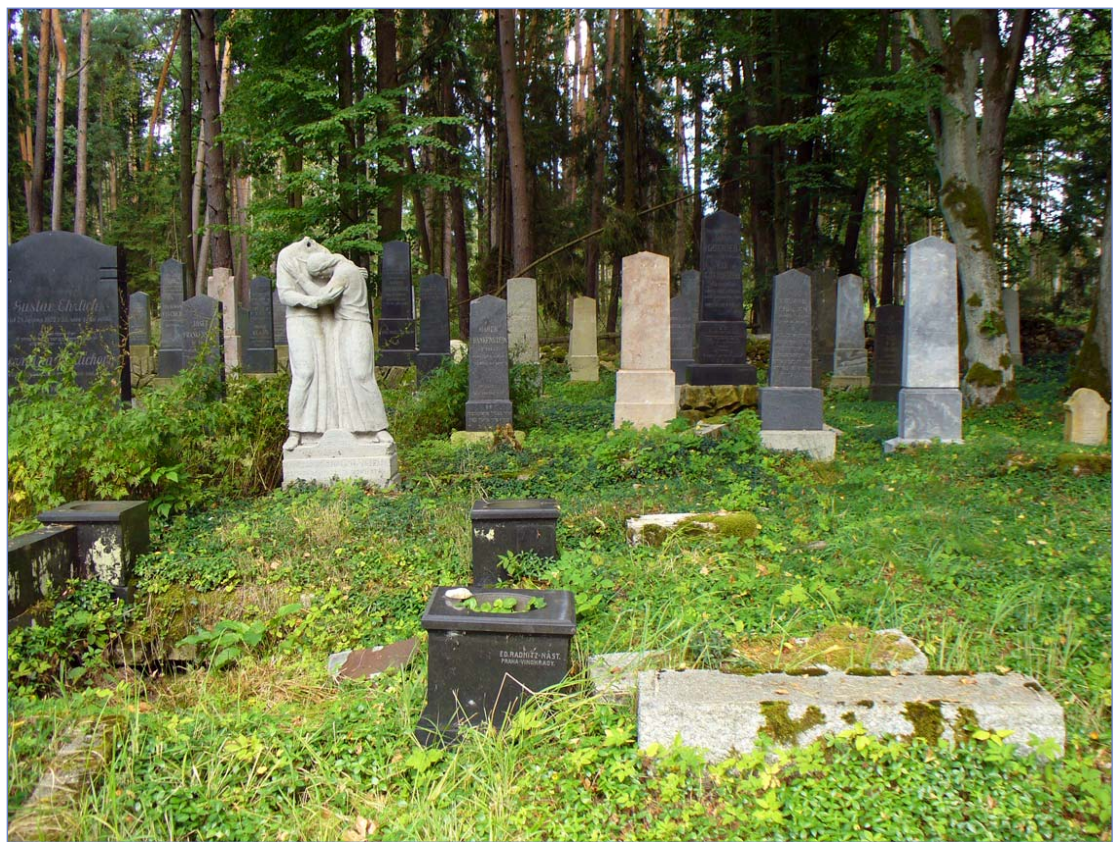
lesa najít. Nevede k němu žádná cesta, je třeba se prodrat zarostlými houštinami.

Proto všichni, kdož žítí chcete, do té sedmé brány se mnou vejděte.

Michal Šanda

Štěpán Kytlica

Život

Mám plný panděro
sedím v bavorském penzionu
děti si hrajou v dětském koutku
zdravý a šťastný

Ničím jsem si to nezasloužil
Včera jsem spal se ženou
Pořád je to nejhezčí blondýna z ročníku
A umí to

Když nemusím myslet na ženský
cvičím ba gua
tajný čínský bojový umění
jsem plnej koncentrace
protože na to mám čas

Denně vidím super film
přemýšlím o něm
čtu a chodím na výstavy
svět se může přetrhnout
aby se mi líbil

Paralelní literatura 10

– Idealisté a bukolicí

Tónem, který v české literatuře současnosti chybí snad nejvíc, je tón štěstí a idyl. Naštěstí existují na okraji zájmu literární veřejnosti vzrůstající se autoři, kteří vidí svět takový, jaký je. Šťastný a dobrý.

Petr Krok

xxx

Pějme lidé
Všichni píseň pějme
Nic, co máme
není samozřejmé

Pějme lidé
Pojďme život chválit
Jak je plný
barev, zvuků, kvalit

Pojďme lidé
budem spolu zpívat
Svět už zpívá
z paláce i z chlíva

Pojďme lidé
Do tance se smějme
Všechno krásné
je tak samozřejmé

xxx

Na břehu za mostem
rozkvétá vřes, rozkvétá vřes
Dva vřesy najedou
počůral pes, počůral pes

Na břehu za mostem
zapípal kos, zapípal kos
Milenec utrh vřes
Ohrnul nos, ohrnul nos

Andreas Werkovec

Než tu spadne bomba bomb

Než tu spadne bomba bomb
bomba bomb
Je třeba si vyrýt všechno do paměti
do paměti

Kartáček na zuby dělá v puse dobře
v puse dobře
Elektrika rozsvěcuje tmu
tmu tmu tmu

Jím fidorku z obchodu plného věcí
plného věcí
Mohl jsem si vybrat i další sladkosti
slad
kosti

Teče teplá voda, pořád a kdykoliv
vždycky
Krásné dívky bezstarostně nakupují
ují

Děti se projíždějí na kolotočích
na kolotočích
Smějou se a nejsou z šedého prachu
šedého prachu

Stromy na ulicích rozkvétají
rozkvétají
Tramvaje jedou, v domech to žije
žije

Nadáváme v nejlepší známé době

Nadáváme
v nejlepší známé době
v nejbohatší části planety

Umíme vychutnat měkké sýry
K nim francouzské bagety

Umíráme v teple, tichu, klidu
později

Hranice chudoby je telka
lednička a internet
všechno, co vyrábí z elektřiny naději

Nadáváme
na to nejlepší, co kdy lidstvo mělo
umírat se nepřestane, stáří bude bolet
huriský nám svými boky
neustelou

Linda Chotková

Stůl

Dubový stůl
z dubu
Dřevo žije skálu
Letokruhy pod lakem
Za úderem, za tlakem
Nehne se
Ponk i oltář při hostině králů
Dubový stůl
z dubu
Připomíná lidi
kolem
rodina spojená stolem
Bůh jim
drží
palce
hubu

Milenci

Mezi sebou
Boha
Ruka v ruce, k noze noha Magnet mezi těly
Zázrak, že se
směli Září
do nasraných tváří
našich Co je jenom mezi nimi
roztává led v nás

Dobromil Adresný

U nás je svět ještě v pořádku

XXX

Zašel jsem do Globusu
protože v reklamním letáčku psali
že tam je svět ještě v pořádku
Někdo zavolal na policii
že v nákupním centru je umístěna bomba
takže nás všechny vypakovali pryč
Svět byl ještě v pořádku

XXX

Alex Sevruck nechává
v jedné ze svých povídek
hlavní postavu jíst hovno
na pornografických stránkách
extreme bizare perverze
se cpou lidé vlastními výkaly
svět je ještě v pořádku

XXX

Jeden Rus mi vysvětlil
že signálem ke kolapsu Sovětského svazu
byla tehdejší obrovská nadúroda zelí
všude se ho kupily hromady
a nikdo nedokázal zajistit jeho zpracování
zelí je v Rusku velmi důležitou potravinou
a tak tedy tato neschopnost způsobila
že mnoho tun zelí přišlo tehdy nazmar
což obyčejné Rusy těžce demoralizovalo
U nás je zelí ještě v pořádku

XXX

Svět je jako zelí
červené nebo bílé
Číňané
ti musejí mít vždycky nějaké extrabuřty
takže mají čínské zelí
máme i špičaté zelí
Zajímalo by mě
jestli si Mark Zuckerberg už našel holku
jasně že je zelí i na facebooku
a Marku Zuckerberg je v úplném pořádku

XXX

To jsou takový pindy starý mindy
vo ničem
řekla má žena
když jsem jí přečetl své básně
U nás doma je svět
v naprostém pořádku

XXX

Všichni začali mluvit jen čistou pravdu
takže se zhroutily
všechny politické a náboženské systémy
Milan Kundera napsal román Nesnesitelná
lehkost přiznání
láska a pravda zvítězila nad lží a nenávisť
svět byl konečně v pořádku

XXX

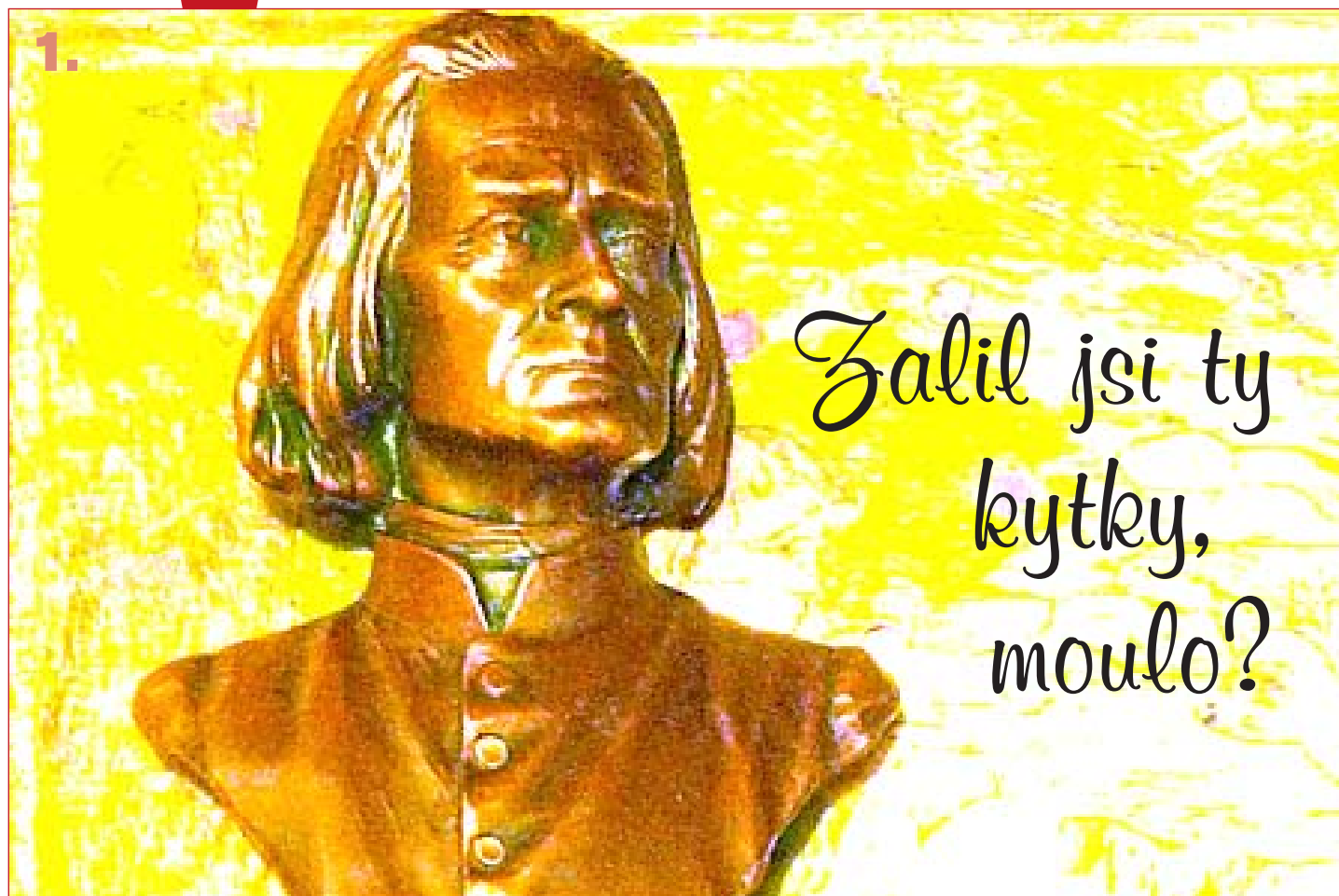
V obchodech prodávají
shnilé ovoce a zeleninu
V obchodech prodávají
shnilé ovoce a zeleninu
plnou dusičnanů
V obchodech prodávají
shnilé ovoce a zeleninu
plnou dusičnanů
politici rozkrádají stát
V obchodech prodávají
shnilé ovoce a zeleninu
plnou dusičnanů
politici rozkrádají stát
a smějí se lidem do ksichtu
V obchodech prodávají
shnilé ovoce a zeleninu
plnou dusičnanů
politici rozkrádají stát
a smějí se lidem do ksichtu
mě pokladní lohla o 20 Kč
V obchodech prodávají
shnilé ovoce a zeleninu
plnou dusičnanů
politici rozkrádají stát
a smějí se lidem do ksichtu
mě pokladní
podle přízvuku Ukrajinka
lohla o 20 Kč
U nás je svět ještě v pořádku

XXX

Svět byl v pořádku do té doby
než vědci objevili na Marsu
láhev od cocacoly

Dobrá Adresa Liszt a Wagner... ulka v Piešťanech

2.

Prosím?
Jaké kytky?

3.

Nic nic,
promiňte.
Chvíli jsem
si připadal
jako vaše
manželka.

Ylljet Aliçka

Ylljet Aliçka je současný albánský spisovatel a vysokoškolský pedagog. Narodil se 23. června 1951 v Tiraně. Vystudoval přírodní vědy a několik let pracoval jako učitel v odlehlých vesnicích severoalbánského kraje Mat. V 80. letech byl ředitelem nakladatelství vydávajícího školní učebnice a po pádu komunismu na počátku 90. se stal vedoucím zahraničního odboru albánského ministerstva kultury. Deset let také působil ve funkci tajemníka tiskového oddělení Delegace Evropské komise v Tiraně. V letech 2007 až 2013 zastával funkci albánského velvyslance ve Francii a v období 2010 až 2012 zastupoval navíc Albánii při organizaci UNESCO. Od roku 2013 přednáší na Evropské univerzitě v Tiraně.

Mezi roky 1996 až 2003 vydal několik sbírek povídek. Mezi ty nejznámější patří Kompromis (alb. Kompromisi) z roku 2000 a Kamenná hesla (alb. Parullat me gurë) z roku 2003. Je také autorem scénáře úspěšného filmu Slogany (režie Gjergj Xhuvani), který v roce 2001 získal ocenění na filmovém festivalu v Cannes. Kromě povídek je Aliçka autorem několika románů. Pozornost vyvolal jeho satirický román Vyprávění o zahraničních diplomatech (alb. Një rrëfenjë me ndërkombëtarë) z roku 2006, ukazující život zahraničních diplomatů v albánské metropoli, nebo poslední román Valčík štěstí (alb. Valsi i lumturisë) o osudech albánské rodiny, která se v 80. letech uchýlila na italskou ambasádu v Tiraně a žádala o politický azyl. Celá Aliçkova tvorba, zejména jeho povídky, se s černým humorem a nadhledem vrací ke složité minulosti Albánie, především ke komunistické éře a k chaotickému období transformace v 90. letech 20. století. Za svoji literární činnost získal

Aliçka řadu prestižních ocenění v Albánii i v zahraničí.

V krátké povídce Sazení stromů se dostáváme do Albánie v období komunismu, kdy se tato země po mnoho let nacházela v hluboké mezinárodní izolaci. Povědomí o albánském každodenním životě je v českém prostředí stále poměrně nízké, přestože v míře ekonomického zbídačení a politické represe zaujímal Albánie smutné přední místo mezi všemi zeměmi bývalého východního bloku.

Na sklonku druhé světové války se k moci dostali komunisté v čele s Enverem Hoxhou (1908–1985). Až do roku 1948 byla Albánie úzce napojena na Titovu Jugoslávii a komunistická vedení obou zemí aktivně připravovala začlenění Albánie do jugoslávské federace. Teprve roztržka Stalina s Titem v roce 1948 přeměnila Albánii v běžný sovětský satelit. Hoxhovo vedení se nekompromisně zbavilo všech dřívějších projugoslávských členů vládnoucí strany a ostrá rétorika proti dřívějšímu spojenci se stala klíčovým ideologickým pilířem stalinistického režimu v Tiraně. Těžkou ranou pro albánsko-sovětské spojení, z něhož země významně ekonomicky profitovala, bylo úmrtí Stalina v roce 1953 a kritika jeho kultu ze strany nového sovětského vedení. Sovětské pokusy o nové sblížení s Bělehradem byly albánskými komunisty sledovány s nedůvěrou a obavami o vlastní pozici. Neochota Envera Hoxhy zahájit proces destalinizace ve vlastní zemi a zároveň nelibost Sovětů nad albánskými megalomanskými průmyslovými projekty přivedlo nakonec Albánii k druhé roztržce, tentokrát se SSSR a jejími satelity. Na zasedání komunistických a dělnických stran v Moskvě v roce

1960 vystoupila albánská delegace ostře proti Chruščovově politice destalinizace a v propukajícím sovětsko-čínském ideologickém a mocenském sporu se postavila na stranu asijské mocnosti. Odvážný krok malé země, motivovaný pouze mocenskými zájmy její politické elity, dovedl Albánce do poněkud kuriózního spojení se vzdálenou Čínou, která ale do značné míry pomohla překlenout výpadek předchozí hospodářské pomoci sovětského bloku. Albánie se na oplátku stala pro Čínu jakýmsi hlasem na mezinárodní scéně, neboť pekingští komunisté se až do začátku 70. let nacházeli v naprosté mezinárodní izolaci. Peking neměl své křeslo ani v OSN. Pročínský kurz a objevující se hospodářské potíže se v Albánii projeví silící mobilizační kampaní, která měla zajistit masivnější zapojení Albánců do výstavby socialismu a odpoutat jejich pozornost od narůstajících hospodářských problémů. Pod její rouškou režim likvidoval zbytky potenciálně nebezpečných skupin obyvatelstva. V roce 1967 tak mj. vyvrcholila protináboženská kampaň, která postavila mimo zákon všechny náboženské instituce a vedla k uzavření všech svatostánků v zemi. Albánie byla prohlášena za ateistický stát, což poté stvrdila nová ústava v roce 1976. Pod hlavičkou boje proti byrokratismu byly také tisíce lidí přesunuty na venkov. Na jedné straně se tak vládnoucí skupina zbavila nepohodlných osob v důležitých centrech moci a na straně druhé příchod relativně vzdělaných kádrů na venkov přispěl k rozbití tradičních kmenově rodových struktur venkovské společnosti, autority jejích vůdců a religiozity venkova. Tyto kampaně nazývané dobovou propagandou jako „další revolucionarizace života“ v jistém ohledu kopírovaly čínskou kulturní revoluci. Na rozdíl od Číny se však v Albánii tento proces nevymkl vládnoucí straně z rukou a ve svém důsledku vedl k posílení kultu osobnosti Envera Hoxhy a k nacionalizaci albánské komunistické ideologie. Obavy z možné zahraniční intervence, které zesíly

ly po vpádu vojsk Varšavské smlouvy do Československa v srpnu 1968, se odrazily také v mohutné militarizaci země. Obyvatelstvo, včetně žen, se povinně účastnilo vojenských cvičení a do pádu komunismu byly v Albánii postaveny statisíce betonových bunkrů, které měly zemi ochránit před vnějším nepřítelem. Albánsko-čínské spojení se nakonec stalo obětí racionalizace čínské politiky. Navazování kontaktů se západními zeměmi včetně USA a slábnoucí čínská ochota financovat albánskou industrializaci zapříčinily v druhé polovině 70. let ideologický a politický rozchod obou zemí. Stejně jako v případě Jugoslávie a sovětského bloku začala Albánie obviňovat i Čínu ze zrady marxisticko-leninských principů. V období od roku 1978 do smrti Envera Hoxhy v roce 1985 se Albánie nacházela v naprosté mezinárodní izolaci, která se projevila v dramaticky se zhoršující životní úrovni obyvatel. Politický kurz Hoxhova nástupce Ramize Alii navazoval na předchozí politiku, ale následkem hospodářského kolapsu a událostí v Evropě na konci 80. let byl nakonec donucen k opatrným reformám a otevírání země světu. Masivní demonstrace pak na počátku 90. let vedly i v Albánii k pádu komunistického režimu.

Na rozdíl od ostatních zemí východní Evropy Albánie neprošla výměnou nejvyššího představitele. Enver Hoxha, který během své čtyřicetileté vlády odstranil takřka všechny své nejbližší spolupracovníky, nastolil v zemi rigidní kasárenský stalinistický režim, vyznačující se odmítáním jakýchkoliv zahraničních vlivů. Zdrojem inspirace se pro Albánce měla stát jejich vlastní kultura a historie. Albánská populární hudba měla vycházet z albánského folkloru a literatura se neustále navracela k tématice partyzánského boje za druhé světové války a k dalším historickým motivům, které prezentovaly minulost Albánců jako permanentní boj proti cizím uchvatitelům. Zobrazení okolního světa jako zdroje nebezpečí bylo pro albánskou propagandu velmi žádoucí.

Albánská každodenní realita v době socialismu nebyla příliš radostná. Dennodenní pídění po základním zboží probíhalo v atmosféře permanentní propagandistické masáže, vyžadující naprostou konformitu s režimem, a ve strachu před všudypřítomnými spolupracovníky tajné policie. Jakákoliv odchylka od norem stanovených stranickými ideology byla drakonicky postihována. Poslech zahraniční hudby nebo četba zakázané literatury neznamenal jen ztrátu zaměstnání či vyloučení ze studia, ale obvinění ještě v 80. letech končili ve věznicích nebo pracovních táborech s mnohaletými tresty odnětí svobody. Přestože jsou Aličkovy povídky občas úsměvné, věrně se v nich odráží syrovost albánské komunistické minulosti.

Přemysl Vinš

Sázení stromů

Ylljet Alička

Jednoho dne přistihli Lindiho na fakultě s knihou od zakázaného zahraničního autora a obvinili ho z propagace buržoazní literatury. Po několika dnech vyšetřování bylo obvinění rozšířeno ještě o pokus utéct za hranice.

Lindi měl pouze matku, která po jeho zatčení onemocněla a ulehla. Otec mu již před časem zemřel následkem pracovního úrazu.

Co se knihy týče, otevřeně přiznal, že ji četl, ale k druhému obvinění uvedl, že se nikdy utéct nepokusil – už kvůli matce, kterou velmi miloval. Jeho jméno ale uvedli dva dobří kamarádi z fakulty, kteří se chystali utéct ze země, aniž by ovšem pořádně věděli jak. Byli zadrženi a během výslechu přiznali, že navrhli také Lindimu, aby s nimi utekl. Třebaže to odmítl, o záměru svých kamarádů neinformoval policii, což bylo sa-

V prvních týdnech dostal Lindi sem tam nějaký dopis od své přítelkyně, avšak časem jich chodilo stále méně, až zcela ustaly, a následkem toho se jeho stav ještě zhoršil. Dobrosrdečného venkovana napadlo napsat milostný dopis přesně ve stejném stylu těch, které Lindimu chodily na začátku. Chtěl ho „oklamat“, aby si myslel, že mu je posílá jeho přítelkyně. Tajně předal obálku s dopisem tomu nejhodnějšímu strážci ve věznici, který ho pak druhého dne Lindimu doručil. Ale Lindi ihned prokoukl venkovanovu milosrdnou hru. Psaní bylo smyšlené a prozrazovaly ho také použité výrazy ve venkovském dialektu. Lindi nic neřekl, jen se laskavě pousmál a opět se ponořil do sebe.

možřejmě také trestné. A tak byl Lindi odsouzen k sedmi letům vězení.

Lindiho matka, která synovi obětovala celý život, sebrala všechny své síly, vstala z postele a nehnula se od dveří policie a soudu do té doby, dokud jí neřekli, že jejího syna poslali do jednoho vězení na severu země. Zanechala práci učitelky na základní škole, kvůli svému synovi – politickému vězni – byla vlastně z práce spíš vyhozena, a nastoupila do podniku na výrobu koberec, kde se ze všech sil snažila plnit normu. To vše činila v očekávání příštího dne, kdy se bude moci vydat na dlouhou cestu za synem do vězení, aby mu tam přivezla jídlo, které však sama sháněla jen s velkou námahou. Byla to hrdá žena, která tento koloběh prožívala se stoickým klidem, aniž by si někomu naříkala. Kromě Lindiho přítelkyně, která ji však navštěvovala stále vzácněji, vlastně ani neměla nikoho, komu by si mohla postesknout.

Lindi ovšem jídlo moc nepotřeboval. Následkem psychického otřesu, který utrpěl, a především kvůli odpornému zápachu, který pocházel z výkalů vězňů a vlhkosti špinavé cely, začal bez přestání zvracet. A to i tehdy, když nic nejedl a přestože se mu matka snažila nosit jídlo, které by mu nedráždilo žaludek.

Jednoho dne si dodal odvahy a zeptal se spoluvězňů, jak dokážou vydržet ten příšerný zápach, ale ti na sebe jen udiveně pohlédli, jako by slyšeli něco nepochopitelného. Pak už se k tomuto tématu nikdy nevrátil a ještě více se uzavřel do sebe.

Lindi sdílel celu s pěti dalšími vězni: nenasytým a užvaněným účetním s typickým úřednickým vzezřením, starcem odsouzeným za účast na zakládání protikomunistické strany, venkovanem z hor, který zmlátil vesnického tajemníka strany, jenž obtěžoval jeho sestru, a pak ještě se dvěma tuctovými zločinci, kteří se od Lindiho příchodu do cely ani nesnažili zakrývat své chlípné pohledy. Víceméně si už ale všichni zvykli na zaběhnutý vězeňský režim a zdálo se, že jejich jedinou starostí v životě bylo zajistit si nějaké to jídlo navíc. Rozumí se tedy samo sebou, že Lindiho příchod jim přišel velmi vhod, protože si dělili nejen jeho vězeňský příděl, ale také potraviny, které mu posílala matka.

Lindi si na odporný zápach stále nedokázal zvyknout. Nepřetržitě zvracel a se spoluvězni téměř nemluvil. Výjimkou byl dobrosrdečný venkovan, který se ho pokoušel přesvědčit o tom, že nechut k jídlu ho časem přejde.

„Podívej se na nás,“ říkal, „my taky, když jsme sem přišli, jsme nemohli vydržet ten hroznej puch, no a podívej, teď jsme si zvykli a nemůžeme se dočkat výdejů jídla. Je to jen přechodná fáze, chápeš? Zvykneš si a určitě ti pak bude připadat, že to svět tam venku tak smrdí, a že vzduch, kterej vdechujeme během hodinový vycházky na vězeňském dvoře, ani není z tohoto světa.“

Ale Lindi tu „přechodnou fázi“ nedokázal překonat. Neustále zvracel a v noci se mu zdálo o tom, jak ho jeho matka hladí. Ani

když už neměl nic, co by vyzvracel, získaný reflex ho nutil k neustálému vyčerpávajícímu dávení zbytku šfáv, které mu ještě zůstaly v žaludku. Jeho sténání přitom v noci rušilo ostatní vězně, kteří spali schouleni zimou.

V prvních týdnech dostal Lindi sem tam nějaký dopis od své přítelkyně, avšak časem jich chodilo stále méně, až zcela ustaly, a následkem toho se jeho stav ještě zhoršil. Dobrosrdečného venkovana napadlo napsat milostný dopis přesně ve stejném stylu těch, které Lindimu chodily na začátku. Chtěl ho „oklamat“, aby si myslel, že mu je posílá jeho přítelkyně. Tajně předal obálku s dopisem tomu nejhodnějšímu strážci ve věznici, který ho pak druhého dne Lindimu doručil. Ale Lindi ihned prokoukl venkovanu milosrdnou hru. Psaní bylo smyšlené a prozrazovaly ho také použité výrazy ve venkovském dialektu. Lindi nic neřekl, jen se laskavě pousmál a opět se ponořil do sebe.

Proto se venkovana rozhodl dodat Lindimu kuráž přímějším způsobem – srovnáním výživných hodnot vězeňské marmelády a jídla připraveného matkou.

„Souhlasím,“ uznal Lindi, aby nepohněval kamaráda spoluvězně, „ne že bych nechtěl, ale já si prostě nemůžu zvyknout, nevím, co mi je. A když si k tomu pomyslí, jak těžko mi moje máma to jídlo shání, je mi na...“ nestačil to ani doříct a začal zvracet.

„Tehle nevydrží ani měsíc, to vám říkám,“ řekl potichu nejstarší z vězňů účetnímu, který seděl vedle jeho slamníku. „A víš proč? Protože se zdá, že je až moc upnutej na svoji matku.“

Jedné zimní půlnoci Lindi zemřel, aniž si dokázal zvyknout na zápach cely. Ráno po počátečním údivu spoluvězňům došlo, že společně s ním ztratili také jídlo navíc.

Účetní, k smrti vyděšený ze ztráty přídelu, tehdy vykřikl:

„Ne, ne, nemůžeme ho nechat, aby nám takhle frknul. On nás vlastně zradil.

Takhle nám na začátku bylo všem, ale nezemřeli jsme. Neudělali jsme všechno, co jsme mohli, abysme ho udrželi naživu? Ne, ne, nesmíme to strážcům oznámit.“

„A co máme podle tebe teda dělat?“ řekl stařík. „To ho máme vzkřísit nebo co?“

„Ne, to je jasný, že nejde, ale nakonec si ho tady pár dní můžeme nechat, ne? Co se může stát, dyť už je stejně studený! No, co se stane...? Smrad z hoven je tady všude kolem, tak co může udělat navíc ještě tohle, chci říct Lindiho mrtvola? Je to naše šance, tak ji využijme...“

Vězni údivem ustrnuli, jen venkovana seděl opodál klidný jako skála.

„Člověk bojuje až do poslední chvíle,“ pokračoval ve svých argumentech účetní, „doteď nás to tu drželo při životě. No tak mi řekněte, kolikrát jsme se tady už jeden s druhým chytli kvůli přidělu jídla! V tomhle případě jde o tři porce za den – a to nejenom po dobu jednoho dne. Uvědomte si taky, že pozejtří je den, kdy rodiny přináší vězňům jídlo. A pro jeho matku bude lepší, když se o smrti svého syna dozví co nejpozději..., prostě je lepší, když přijde o trochu toho jídla, než... než aby ji trefil šlak. Tohle se nás netýká a my do toho nebudeme strkat nos. My neděláme nikomu nic zlého, jemu to bylo tak jako tak souzeno a basta...“

„A jak to jako podle tebe máme udělat?“ naléhal stařík.

„No, přikrejeme ho dekou, jako že spí... nebo vlastně když má otevřené oči, tak ho opřeme zádomkem o zeď a necháme ho tak bejt, ještě mu do pusy strčíme špačka od cigára.“

Spoluvězni souhlasně pokývali hlavou a venkovana, který seděl vedle mrtvého, ho občas pohlídal po vlasech.

Účetní spolu se dvěma zločinci opřeli mrtvolu zády o zeď a potom pokračovali v hovoru, jako by se nic nestalo.

Dozorce ráno přinesl jídlo, a aniž cokoliv poznal, zase odešel. Během první noci nikdo nespál příliš klidně. Pokaždé když vy-

strčili hlavu z dřevěné deky, dívali se vyděšeně na chlapcovo mrtvé tělo. Druhá noc už proběhla klidněji. Během dne se v cele chovali, jako by se nic nestalo, a další den převzali také balíček s jídlem od jeho matky. Podvod vyšel najevo v momentě, když si už na vše zvykli, a poněkud zapomněli, že celá věc musí jednou skončit. Jeden z dozorců si náhodou všiml cigarety v Lindiho ústech a uvědomil si, že předtím nikdy nekouřil. Když se přiblížil k mrtvému, leknutím vyskočil a zařval:

„Fuj... podvodníci! Ztracení podrazáci, To jste si teda dovolili moc! Přivlastnili jste si bez nejmenší zásluhy jeho jídlo. Tohle se dělá? No počkejte, já vám ukážu...!“ Vězni oněměli strachem.

„No co, co my?“ snažil se ospravedlnit účetní. „My jsme ani nevěděli..., teda až dneska jsme to pochopili...“

„Tak pán ze mě ještě bude dělat blbce? Komu to chceš namluvit, ty drzoune? Vždyť už se celej rozkládá.“

V té chvíli se slova chopil nejstarší z vězňů:

„Pochopte nás, pane dozorce,“ řekl, „nám ani tak nešlo o ten přídel jako spíš o to, že jsme se snažili co nejvíc oddálit ten moment, kdy se tu zprávu dozví jeho matka.“

Dozorce odešel a hlučně za sebou zastrčil závoru dveří.

Mrtvolu odnesli asi za hodinu a nikdo se nedozvěděl, kam ji pohřbili. Říkalo se, že snad někde za věznici, na zpustlé pole, ale nikdo přesně nevěděl. Podvodníky v cele pak nechali za trest tři dny bez jídla pro „nedostatek upřímnosti“.

Mateřský instinkt nebo podezření, proč se s ním syn nesetkal, přiměl za týden bývalou učitelku k tomu, že čekala celý den před zrezivělou bránou věznice, kde prosila hlavního dozorce, neskutečného mizeru, aby jí vysvětlil, proč syn nepřišel.

Dozorce, který kromě své kruté povahy zřejmě také rád vtipkoval, jí s výsměchem sdělil:

„Vážená paní, dneska váš syn nepřijde, to určitě ne. Usnul a nemám nejmenší chuť rušit jeho klid,“ zasmál se sípavým hlasem silného kuřáka.

Od věznice se matka ani nehnula, dokud ji neodehnali. Byla tehdy neděle a úřady, kde by si mohla stěžovat, byly zavřené, a proto se rozhodla, že přečká noc ve studeném hotelu ve městě. Téměř celou noc nespala, jen se třásla zimou jako osika. Nad ránem jí ztuhlo tělo a nemohla se chvíli ani pohnout. Zdálo se jí, že vidí svého malého syna, jak jí usnul na hrudi, a ona se bála pohnout, aby ho nevzbudila.

Probudila ji hlasitá lidová hudba vyhrávající z rádia hotelové recepce. K věznici dorazila před sedmou a mlčky čekala u dveří, až se dostaví ředitel věznice.

„Vážená paní, dneska váš syn nepřijde, to určitě ne. Usnul a nemám nejmenší chuť rušit jeho klid,“ zasmál se sípavým hlasem silného kuřáka.

Od věznice se matka ani nehnula, dokud ji neodehnali. Byla tehdy neděle a úřady, kde by si mohla stěžovat, byly zavřené, a proto se rozhodla, že přečká noc ve studeném hotelu ve městě. Téměř celou noc nespala, jen se třásla zimou jako osika. Nad ránem jí ztuhlo tělo a nemohla se chvíli ani pohnout. Zdálo se jí, že vidí svého malého syna, jak jí usnul na hrudi, a ona se bála pohnout, aby ho nevzbudila.

Probudila ji hlasitá lidová hudba vyhrávající z rádia hotelové recepce. K věznici dorazila před sedmou a mlčky čekala u dveří, až se dostaví ředitel věznice. Ten se sice neukázal, ale hlavní dozorce, který ji opět spatřil u velké vězeňské brány, jí krátce sdělil:

„Matko, už se zbytečně nenamáhejte, protože váš syn už před sedmi dny zemřel. To je vše, co vám k tomu můžu říct. Vlastně ještě něco..., jak se v těchto případech sluší a patří..., držte se!“

Žena se ani nepohnula z místa, a když se jí dotkl, aby jí dal na srozuměnou, že musí odejít, s výrazem nahánějícím strach se zeptala:

„Kde jste ho pohřbili?“

„Tamhle..., venku za věznicí,“ řekl, aniž jí ukázal nějaký jasný směr.

„Kde venku? Na jaký straně?“ dotazovala se dál a unaveně se pousmála.

„Neodejdu odtud bez svého syna.“

„Jakej syn, on přece zemřel, soudružko, už jsem vám to jednou řekl.“

Její udivený výraz přiměl mizeru přece jen k nějakému dalšímu upřesnění:

„Prostě tamhle, na tom poli za věznicí, tam musíte hledat.“

Odešla jako v mráкотách. Musela projít kolem mnoha plotů a zablácených zdí. Když se ocitla na poli, nezdálo se jí, že by zpozorovala nějaké místo s navýšenou zeminou, a tak se stejnou cestou vrátila. Dlouze zazvonila a zcela odevzdaně požádala dozorce:

„No tak, prosím vás, ukažte mi to místo, kde, na jaký straně...! To pole je velký a já nevím, kde bych...“

„Tak dobře teda, víte co? Běžte tam ještě jednou, já vylezu na strážní věž a odtamtud vám to ukážu.“

Žena se bez váhání odebrala zpět za věznicí.

Jelikož ostraha věznic má během pracovní doby jen málo příležitostí k pobavení, mizera přizval do strážní věže také dva kolegy mající službu a všichni tři čekali, až se žena objeví na poli.

Žena, posedlá hledáním hrobu, netrpělivě čekala na jejich znamení.

„Tam u toho bílého kamene,“ zavolal vážně dozorce z věže.“

Žena se s rozčuchanými vlasy od větru a hlíny zuřivě vrhla tam, kam dozorce ukazoval. Zaryla se do země rukama a po chvíli jako

beze smyslů šla a sebrala nějaké střepy od lahví a kusy zrezivělého plechu a začala jimi za stálého dohledu dozorců urputně hrabat. Přestože hrabala jako krtek, výsledek se nedostavil. Po chvíli zmizela a znovu se objevila se starým krumpáčem a pokračovala v kopání ještě urputněji. Jeden by si řekl, že ta žena nezná únavu. Poté, co dosáhla asi půlmetrové hloubky, pohlédla beznadějně na ty nahoře.

Odevzdaně se otočila jejich směrem a tiše zašeptala: „Tak kde je, prosím vás? Tady nic nemůžu najít!“

Mizera na ženu z dálky ve vši slušnosti zavolal:

„Ale ne, matko, promiňte, já jsem to popletl, úplně jsem na to zapomněl, my jsme ho nepohřbili tam u toho kamene, ale na druhý straně pole, tam na tom kopci.“ Žena na sobě nenechala znát žádnou sklíčenost a se stejně zatvrdělým výrazem se opět pustila do práce... Kopala ve strojovém rytmu a po dvou hodinách vykopala další díru. Ale pole bylo rozlehlé a strážci neměli čas sledovat ji celý den.

Musela se tedy proto znovu vrátit a požádat strážce, aby si vzpomněl, kde přesně pohřbili jejího syna. Bylo znát, že muž už začínala celá záležitost otravovat, a protože si už to místo nepamatoval, krátce jí odsekl:

„Prostě někde tam na konci pole. Co chceš furt slyšet?“

Vrátila se a kopala až do setmění, dokud bylo vidět.

Noc opět strávila v městském hotelu, vstala v pět ráno a v sedm už se hlásila u hlídače brány, který jí tentokrát svoji nevoli dal otevřeně najevo:

„Co já vím, už jsem ti řekl, pro mě za mě, běž na tu mez a hledej, kde chceš. Co ti mám pořád říkat...“

„Prosím vás, to místo, aspoň přibližně, snad si vzpomenete, jinak to nenačtu!“ a aniž dostala nějakou odpověď, vrátila se na pole za věznicí a kopala dál.

Žena neodešla ani další den, ani pozítří, pořád jen kopala a kopala, ruce už měla samou ránu, a občas pohlédla na strážní věž s nadějí na nějaký nový směr.

Třetího dne, když se zase tak dívala celá od bláta s vlasy v čele splepenými potem a prachem, voják na stráží zavolal strážce a zeptal se ho:

„Tak kde jste ho, chlape, pohřbili? Vypadá to, že se jí jen tak nezbavíme a že s kopáním nepřestane, dokud nám tam sama nezhebne!“

„Copak si to mám pamatovat, proboha? Mám svých starostí dost a ještě abych si pamatoval, kam pohřbíváme toho nebo tamtoho!“ Nevim přesně, buď u Petrova kanálu, nebo na druhý straně u potoka. A vůbec, o co ti jde? Ať tak ještě několik dní pokračuje, nám se to přece hodí,“ podíval se směrem na pole plné jam a dodal:

„No ale udělala to dobře, ještě jeden dva dny a pak ji můžeme vyhnat.“

„Co udělala dobře?“ zeptal se voják udiveně.

„No přece svoji práci, co jiného by dělala,“ řekl nenuceně, „copak nám dost nadávali a nekritizovali nás za to, že jsme nechali pole za věznicí úplně zpustnout a nezasadili tam ani žádný strom? Teď už nám nezbejvá nic víc, než objednat nějaký sazenice a pak je zasadit do těch jam. Šlo jen o to, kdo ty díry vykope,“ spokojeně dodal ke svému originálnímu nápadu a poté, co si klidně zapálil cigaretu, pomalu sestoupil ze strážní věže.

P. S. Zmíněný příběh je založen na skutečné události.

Přeložil:

Přemysl Vinš

Ukázka pochází z připravovaného výboru povídek Yljeta Aličky Když Chruščev projížděl naší vesnicí, která vyjde v Nakladatelství Petr Štengl.

Žena se s rozcuchanými vlasy od větru a hlíny zuřivě vrhla tam, kam dozorce ukazoval. Zaryla se do země rukama a po chvíli jako beze smyslů šla a sebrala nějaké střepy od lahví a kusy zrezivělého plechu a začala jimi za stálého dohledu dozorců urputně hrabat. Přestože hrabala jako krtek, výsledek se nedostavil. Po chvíli zmizela a znovu se objevila se starým krumpáčem a pokračovala v kopání ještě urputněji. Jeden by si řekl, že ta žena nezná únavu. Poté, co dosáhla asi půlmetrové hloubky, pohlédla beznadějně na ty nahoře.

Národ sobě!

Dobromil Adresný

Z ničehož nic se mi
v kanceláři zatmělo před
očima a ucejtil jsem na prsou
takový bodání jako, takovou
palčivou bolest. Asi jsem pak
musel upadnout do mrákot,
začal jsem ztrácet vědomí,
protože se mi zdálo něco
moc divného.

Ale nesmíte se mi smát

V boha? Pane drahej, já vstoupil do strany ve svejch devatenácti. Můj otec s matkou byli taky ve straně. Ale byli to jen takoví platiči příspěvků. Neměli žádný ambice. U nás na žádnýho boha nikdo nevěřil. Víte, oni tehdy měli udělat pořádnou čistku, dotáhnout to do konce, žádná církev, žádný černoprdelníci, žádný kostely, zbourat, zlikvidovat, zničit, pozavírat. No jen se podívejte, jak sou teď nenažraný, jak by teď nejradši schlamstli celou republiku. Stalina na ně! To byla vždycky ta největší slabost strany: Nikdy se nic nedotáhlo pořádně do konce. Ani ten socialismus ne. Víte, kde bysme už dneska mohli bejt? Amerika by nám dejchala na záda. Ale takhle? No jen se podívejte. Darmo mluvit.

Takže s bohem na mě nechodte. Já vim, dneska je to moderní, samá křesťanská mládež, samej papež, dyť je to hrozný, jsou to obyčejný fanatici! Když je vidíte v tom Vatikánu, ty jsou schopný všeho!

To teda nevím, život po životě, já myslim, že by člověk měl udělat něco pořádnýho za svýho života, teda toho pozemskýho. Já to nestačil, byla to zrada, zradili nás, zradili stranu, Gorbačov, toho si koupili Američani, ten nás zaprodal. Život po životě, to jsem takhle

nikdy nepřemejšlel, ale něco vám povím. Ještě jsem to nikomu nevyprávěl, aby si nemysleli, že sem nějaký blázen, no, koho by to taky zajímalo, jen by se mi vysmáli. Ani ženě jsem o tom nevyprávěl.

To bylo ještě před tou mizernou revolucí. Bylo to v létě, to si pamatuju, příšerný dusno, jako před bouřkou, taky bylo ten rok děsný sucho, zemědělci si stěžovali, ale ty si stěžovali pořád. Z ničehož nic se mi v kanceláři zatmělo před očima a ucejtil jsem na prsou takový bodání jako, takovou palčivou bolest. Asi jsem pak musel upadnout do mrákot, začal jsem ztrácet vědomí, protože se mi zdálo něco moc divného. Ale bylo to tak skutečný, ne jako nějaký živej sen, bylo to úplně doopravdy. Najednou jsem si uvědomil, že sedím ve svém služebáku. Všiml jsem si, že ručička na tachometru ukazuje hodně přes stovku, tak povídám Frantovi, to byl můj služební řidič, panskej kočí se jim tehdy říkalo, ale Franta byl prima chlap, byl na něj spoleh, a vždycky dodržoval předpisy. Pokaždý sem mu říkal, ono se to, Františku, neposere, když tam dorazíme o chvilku dřív, jen aby si lidi neřikali, no jo, zase nějaký papaláš, pro ty předpisy neplatěj, ale než jsem stačil otevřít pusu, abych řekl Frantovi, ať zpomalí, tak vůz s kvílením brzd zastavil. Chtěl jsem Franckovi říct, ať si nechá udělat něco s těma brzdama, jenže v ten okamžik jsem cejtil, jak mě nějaká síla táhne ven z toho vozu, že mám jako vystoupit. Nějakým zvláštním způsobem jsme se ocitli i se šestsetřináctkou a Františkem uprostřed takovýho velkýho osvětlenýho sálu. Všude bylo plno zvláštního bílýho světla, ale ne, jako ze zářivek, to světlo bylo takový jako hřejivý. Přímo přede mnou zářila naše pěticípá hvězda se srpem a kladivem. Pod ní seděl v předsednickým křesle sám soudruh Lenin. Přivítal mne se zdviženým prstem a pustil se hned do mě, že se nedostatečně věnuju stranický práci a prej dávám soudruhům velmi špatnej příklad. Což o to, rusky jsem uměl, studoval jsem v Moskvě, takže jsem mu rozuměl. Chtěl jsem mu vysvětlit, že takhle rychle vážně normálně nejezdíme, že se snažíme jít příkladem, aby si lidi neřikali. Ale ze všeho nejvíc jsem se soudruha Lenina chtěl zeptat, jak je to možný, že tu takhle spolu mluvíme, když jsme přece před deseti lety byli s delegací v Moskvě a byli jsme taky v Kremlu navštívit Mauzoleum, tak jak je možný, že tu teď takhle. Jenže on mě rázně utnul a vysvětlil mi, že ještě nenastala doba, kdy usednu v ústředním výboru KSČ. Mám se zatím vrátit na svůj místo, na krajským sekretariátu a zlepšit se ve své činnosti. A pak jsem se najednou probudil v nemocničním sále. Dodneska nemůžu pochopit, jak to bylo možný a dodneška si to živě pamatuju. Ale co je nejvíc divný, a teď mi slibte, že se mi nebudete smát, od té doby vidím do každýho člověka. Víte, jak se říká, že někdo do někoho vidí, tak to je přesně vono. Ale ne, že bych jako viděl pajšl, nebo tak něco. Jsou to takový barevný světýlka, poskládaný do všelijakejch obrazců. No, a některý obrazce jsou špatný, to teda jo, ale nebojte, vy to máte v pořádku, to sem si všim hned.

Což o to, rusky jsem uměl, studoval jsem v Moskvě, takže jsem mu rozuměl. Chtěl jsem mu vysvětlit, že takhle rychle vážně normálně nejezdíme, že se snažíme jít příkladem, aby si lidi neřikali. Ale ze všeho nejvíc jsem se soudruha Lenina chtěl zeptat, jak je to možný, že tu takhle spolu mluvíme, když jsme přece před deseti lety byli s delegací v Moskvě a byli jsme taky v Kremlu navštívit Mauzoleum, tak jak je možný, že tu teď takhle. Jenže on mě rázně utnul a vysvětlil mi, že ještě nenastala doba, kdy usednu v ústředním výboru KSČ. Mám se zatím vrátit na své místo, na krajským sekretariátu a zlepšit se ve své činnosti. A pak jsem se najednou probudil v nemocničním sále. Dodneska nemůžu pochopit, jak to bylo možný a dodneška si to živě pamatuju.

Ale samozřejmě, že mě tahle ukrajinská krize nenechává chladnou. Kdo před touto agresí vůbec může zavírat oči? Vždyť je to otevřená ruská agrese a už se jim to přece povedlo na Krymu, v Gruzii...těm se povede cokoliv, neboť mají vojenskou přesilu. U nich se musíme podle mého soudu bát vždy, i kdyby měli jen v kapse dlažební kostku. Oni si totiž neváží života, mnohdy ani vlastního, natož aby si vážili života druhých lidí. Nějaké hodnoty, kterých si vážíme my, tak Rusové snad ani neznají a to přesto, že říkají, že mají nějakou demokracii v zemi. To slovo je ale pro ně ale naprosto cizí.

Pan prezident Zeman mne naopak ve svém vyjádření ohledně vojsk NATO překvapil a to svým diplomatickým postojem.

Veselé historky z natáčení

„My jsme kdysi něco natáčeli ve Finsku, to víte, tehdy jsem hodně natáčela, a oni nám tam, ti Finové v různých debatách řekli, že oni po válce přímo jako jeden muž klekli na hranice a stříleli a tak Rusové šli do háje. A proč takoví my nejsme? To já bych si klekla tedy hned. Já se Rusů bojím, nevěřím jim nic. Oni mají takový výčnělky nad ušima, a z nich dovedou vypouštět bojový otravný plyn a taky je odporný, že unášejí a jedí malé děti. No, co naděláte? Je to Asie, jenom malá část z nich je Evropa. Oni mají to kořistnictví zakódované.

Já se jednoznačně připojuji k lidem se zkušenostmi a rozumem, ale z pana Sobotky mám ten dojem, že tomu houby rozumí, i když nevím, co má vystudované. Má vlastně něco vůbec vystudované? Asi má diplom z Plzně, ne? Já sice mezinárodní situaci mnohdy také nerozumím, ale tady přímo instinktivně cítím, že je potřeba se zaštitit. Ona je ta Ukrajina i hrozba totiž strašně blízko! Rusy totiž nikdo nezastaví. Já nevím, možná máme málo pudu sebezáchovy, nebo sebevědomí, ale já bych vojska NATO tady uvítala.

Ale kdepak šedesátý osmý! To je chybná analogie, to se nedá vůbec porovnávat! To je stejné jako kdysi s radarem – je to ostuda, že se naše hlavy pomazané neumí mezi sebou dohodnout. Když pan ministr Zaorálek se o Tibetu vyjádří ve smyslu, že je nedělitelnou součástí Číny a Česká republika nepodporuje jeho samostatnost v jakékoli podobě, tak co to je? Když už k tomu nic necítí, tak se k tomu nemá ani vyjadřovat.

Ale samozřejmě, že mě tahle ukrajinská krize nenechává chladnou. Kdo před touto agresí vůbec může zavírat oči? Vždyť je to otevřená ruská agrese a už se jim to přece povedlo na Krymu, v Gruzii...těm se povede cokoliv, neboť mají vojenskou přesilu. U nich se musíme podle mého soudu bát vždy, i kdyby měli jen v kapse dlažební kostku. Oni si totiž neváží života, mnohdy ani vlastního, natož aby si vážili života druhých lidí. Nějaké hodnoty, kterých si vážíme my, tak Rusové snad ani neznají a to přesto, že říkají, že mají nějakou demokracii v zemi. To slovo je ale pro ně ale naprosto cizí.

Pan prezident Zeman mne naopak ve svém vyjádření ohledně vojsk NATO překvapil a to svým diplomatickým postojem. Pro mne je ale přesto autoritou pan Schwarzenberg a lidi tohoto typu. Slušní, přemýšliví, informovaní, co mají názor a vědí proč ho mají. A teď promiňte, už mě volají na plac, musím jít natáčet.

Příběh paralelního světa.

My si tu tak žijeme a ani netušíme, že za tenkou membránou probíhají paralelní světy. Jsou si v lecčem podobné, liší se mnohdy jen maličkostmi. Pojďte nahlédnout za oponu jednoho z těchto světů.

David Černý, těsně po revoluci, přemaloval smíchovský tank na růžovo. Za tento svůj umělecký počin obdržel od prezidenta republiky Václava Havla titul národního umělce. Růžový tank se pyšní na Smíchově coby umělecký artefakt a je i vyhledávanou turistickou atrakcí. Fotí si jej Japonci, Japonci a zase Japonci.

V dnešních dnech, kdy v Česku zuří občanská válka, podařilo se technickým nadšencům tento historický tank zprovoznit. Dokonce dokázali do tanku sehnat i munici. Růžový tank, který neřídí nikdo jiný, než David Černý, vyrazil k Parlamentu České republiky. Za ním se táhne obrovský dav. Parlament je opevněný a střeží ho členové URNY. Šíří se dohady, kdo se ujme první střely, která bude mít v dějinách svoji historickou paralelu s výstřelem z Aurory. O první ránu je mnoho zájemců, jak z řad politiků, tak z řad celebrit. Proslýchá se, že o ni projevil zájem i Národní umělec Karel Gott, který se odvolává na svůj někdejší hit Dám dělovou ránu/ bum bum bum bum/ pryč bude váš dům.

Projekt na získávání světovosti České republiky

Poslanci Křesťanskofašistické a Fašistickodemokratické strany předložili návrh, jak proměnit Českou republiku ve vskutku světovou republiku. Proměnit českou kotlinu, ten náš dolíček obklopený horami, v otevřený prostor. V první řadě odstřelit a následně vytěžít všechna okolní horstva, která z nás dělají uzavřené xenofoby. Z takto získaného materiálu vystavět síť dálnic. V lomech dát pracovní příležitost všem nezaměstnaným.

Prokopat plavební kanál (nejlépe přes Polsko) k Baltskému moři. Tím by se vytvořily opět stovky pracovních příležitostí. Stačí jen taková šířka, která by umožňovala proplutí středně velkého válečného křižníku. Poté si bude moci armáda ČR pořídit i válečné loďstvo. K řešení zůstává i právo rybolovu, přičemž zvláštní otázkou je lov velryb. Firma Shell nabídla spolufinancování celého projektu výměnou za stavbu ropné plošiny.

Kanál by končil přístavem, který by se vytvořil zavodněním Ostravské pánve. Tím by vznikly další tisíce pracovních příležitostí v oblasti turistického ruchu a eliminovala by se nezaměstnanost v regionu.

Financování: Celý projekt by byl financován z dotací EU a uspořádala by se celonárodní sbírka.

Prokopat plavební kanál
(nejlépe přes Polsko)
k Baltskému moři. Tím by se
vytvořily opět stovky pracovních
příležitostí. Stačí jen taková
šířka, která by umožňovala
proplutí středně velkého
válečného křižníku. Poté si bude
moci armáda ČR pořídit
i válečné loďstvo. K řešení
zůstává i právo rybolovu,
přičemž zvláštní otázkou je lov
velryb. Firma Shell nabídla
spolufinancování celého
projektu výměnou za stavbu
ropné plošiny.

Kanál by končil přístavem, který
by se vytvořil zavodněním
Ostravské pánve. Tím by vznikly
další tisíce pracovních
příležitostí v oblasti turistického
ruchu a eliminovala by se
nezaměstnanost v regionu.

D Praha

ruhá p
ůlk

V rámci nepravidelného fotografického cyklu Šedá sedmdesátá tentokrát přinášíme několik snímků z oprýskané Prahy. Jediné, co se tehdy by-

lyštilo zlatem, byl náš slavík Karel Gott. V tralaláčku u kočárku herec Josef Kemr.

(mš)

Foto Ludvík Šanda

Tak to si mohl myslet. Totiž přesně v tom okamžiku, kdy vykročil do prázdna, si všechno rozmyslel, jenže bylo pozdě. I když byl smířený, odvedzaný, pevně odhodlaný, přesto se bál, že tenhle okamžik přijde. Na vteřinku se ho zmocnila panika, ale najednou si uvědomil, že se mu tělem rozlil nekonečný klid. Čas zhoustl a zpomalil. A protože už ho nic nepoutalo k světu, tak si s tím zkrátka nedělal hlavu a prostě letěl. Učinil krok správným směrem. Krok do prázdna.

Vybral si k tomu tu nejvyšší kancelářskou budovu ve městě. Nebylo to tím, že byla nejvyšší, patro sem, patro tam, ale proto, že v ní jeho bývalý spolužák pracoval jako správce. Kolikrát spolu stáli na střeše, pozorovali město z výšky a říkali si, jaké to musí asi být, skočit. Při té představě cítili lehké mrazení v zátylku. Pak si ale uvědomili, že mají pevnou půdu pod nohama, společně se tomu zasmáli a šli na pivo.

Takhle zblízka a zvenčí vypadala budova ještě ošklivěji, než když si ji člověk prohlížel zezdola, z chodníku. Snažila se působit dojmem okázalé monumentálnosti, budit respekt, ale jemu připadala jen jako výsledek zoufalého lidského snažení dokázat si, že na to máme. Ve skutečnosti si však uvědomoval, že on už vypadl ze hry, že už nemá nárok na nic. Míjel patro za patrem. Viděl uklízečku s šátkem na hlavě, stála ohnutá nad uklížečským náčiním a z kalhot jí lezla tlustá zadnice. Zřetelně mohl pozorovat rýhu, přerušenou krajkovými spodními kalhotkami. Musel se zasmát, když si uvědomil, kolik že jen takových zadnic, tlustých, deroucích se ven, bylo možné pozorovat v dopravních prostředcích, na schodech metra, na ulici. Od některých raději člověk rychle odvrátil zrak, některé by s radostí sledoval dál. Míjel kancelář, v níž mladí a krásní lidé s velice vážnými výrazy ve tvářích byli prisáti očima k monitorům. Místo toho, aby hleděli na sebe, aby si povídali a smáli se, aby byli připoutaní jeden ke druhému, místo toho byli znásilňováni

a vysávání počítači, byli jejich otroky. Počítače z nich kradly jejich sny a touhy a po pracovní době už byli tak vyčerpaní, že neměli chuť ani síly zajít jeden s druhým na kafe.

Bylo to tak banální, že už to banálnější ani být nemohlo. Klasika. Opustila ho žena, přišel o zaměstnání, o byt, exekuce na krku a ve finále mu lékař oznámil, že má rakovinu slinivky. Myslel si, že jeho zdravotní potíže jsou jen důsledkem stresu, že odezní a až se vše urovná, tak časem přejdou, ale kdepak, nález byl pozitivní.

Vnímal špinavá okna budovy. Špína nebyla zezdola vidět. Pár metrů od něj stáli na posuvné plošině myči oken. Jeden z nich si ho všiml, něco zakřičel a tahal za rukáv svého kolegu. Míjel ženu, která stála u okna a se zamyšleným výrazem ve tváři míchala lžičkou kávu v šálku. Vykřikla a šálek jí vypadl z ruky. Musel se smát. Šálek i on teď letěli společně. Výkřik té dámy byl němý, okna budovy byla neprodyšně zajištěna, cirkulaci vzduchu uvnitř budovy pochopitelně zajišťovala klimatizace. Snažil se na ni usmát, ale nebyl si jistý, zda jeho úsměv zachytila. Nebyl by rád, kdyby se jí to, co právě viděla, vrátilo v těžkých snech.

Míjel kancelář, kde stála žena ohnutá přes stůl s vyhrnutou sukni. Za ní stál muž jen v košili, kravatu povolenou a mocně přirážel. Viděl, že i ona vykřikla, což si muž špatně vyložil jako okamžik jejího orgasmu, a tak začal přirážet ještě zběsileji. Zahlédl okamžik údivu v očích té ženy. Chtěl jim oběma zamávat, usmát se na ně a popřát jim štěstí, avšak neměl své tělo pod kontrolou, neovládal ho, byl jen pouhým divákem. Ano, to jsem já, chtěl jim povědět, a právě jsem se stal součástí vašeho života stejně tak, jako jste se vy dva na tenhle kratičký okamžik stali součástí mého. Ale v klidu. O nic podstatného se

nejedná. Je to jen banalita. Nic, s čím by si neporadila antidepressiva a prášky na spaní. Původně pomýšlel na to, že spolyká všelijaké prášky, ale nakonec zvolil tenhle způsob. A jak se ukázalo, zvolil správně, s prášky na spaní by jistě nic podobného nezažil.

Tak jako ti dva, tak to on se svojí ženou nikdy nedělali. Možná to tak dělala jen jeho žena, pracovala v podobné budově a v podobné kanceláři. Ta budova byla plná mužů ochotných přirážek kdykoli a kdekoli se k tomu naskytla příležitost. Nedělali spolu spoustu věcí. Možná, kdyby jí třeba koupil květiny, lilie, ty měla ze všeho nejraději, jemu však lilie připomínaly hřbitovní kvítí, ano, hned zítra jí koupí pugét lilií, půjčí si na něj, dnes ne, až zítra, dnes nemá čas, protože letí, ostatně vždycky si přál létat, kdo by si také nepřál, každému se přece alespoň jednou v životě zdál letací sen. Ne, to není to samé, jako letět v letadle. Letadlo si užívá ten pocit a lidé v něm sedí jen jak pecky a křičí hrůzou a strachy, když se aeroplán propadne v turbolenci. Zítra jí koupí květiny a začnou spolu dělat všechno, co spolu nikdy nestihli dělat. Přistoupí k své ženě zezadu a vyhrne jí sukni.

Když stál nahoře, dělal si starosti s tím, aby na někoho nespádl, aby někoho nezranil. Nějakou paní třeba, která venčí svého čtyřnohého miláčka, pesek sedí nahrben, paní trpělivě čeká s igelitovým sáčkem v ruce, až její hafík vykoná svoji potřebu, aby po něm mohla uklidit a najednou bác, hafík nikde.

V koruně stromu zpozoroval ptačí hnízdo, ze kterého vyčuhovaly žluté zobáčky. Na kraji hnízda stál jejich živitel s kroutící se žízálou v zobáčku. Takhle zblízka a na vlastní oči ještě nic podobného neviděl. Jen v televizi. Rád se díval na dokumenty o zvířatech. Jeho žena n...

Tak jako ti dva, tak to on se svojí ženou nikdy nedělali. Možná to tak dělala jen jeho žena, pracovala v podobné budově a v podobné kanceláři. Ta budova byla plná mužů ochotných přirážek kdykoli a kdekoli se k tomu naskytla příležitost. Nedělali spolu spoustu věcí. Možná, kdyby jí třeba koupil květiny, lilie, ty měla ze všeho nejraději, jemu však lilie připomínaly hřbitovní kvítí, ano, hned zítra jí koupí pugét lilií, půjčí si na něj, dnes ne, až zítra, dnes nemá čas, protože letí, ostatně vždycky si přál létat, kdo by si také nepřál, každému se přece alespoň jednou v životě zdál letací sen.

Richard Tymeš

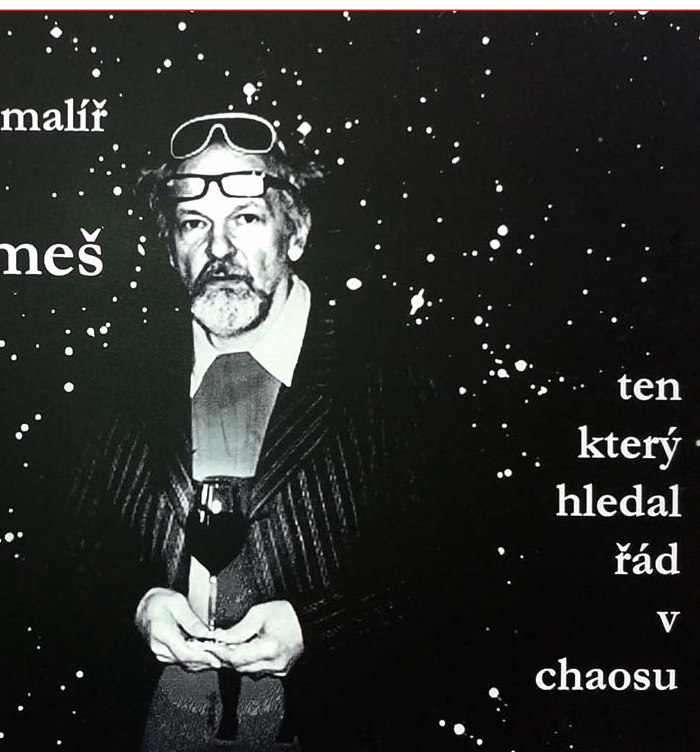
(4. 5. 1958–5. 5. 2014)

V tomto domě žil malíř

Richard Tymeš
(*1958 +2014)

kníže
letec světla
frontier života
stroj na nirvánu
býk, pes a tulipán

ten
který
hledal
řád
v
chaosu

Bohoslýchalo se po pražských kavárnách a hospodách, že Ríša Tymeš zemřel. Bohužel je to tak. S definitivní platností tyto dohady potvrdila pamětní deska, která se na konci června objevila na domě v Celetné 28.

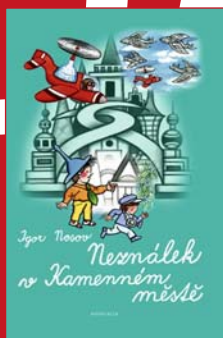
(mš)

Minirecenze

jazyky
reprezentace

Veronika Vebrová
Petr A. Bilek
Vladimír Papoušek
David Štálický
(eds.)

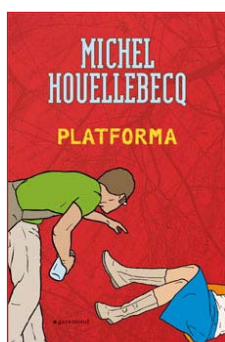
Zatímco Nikolaj Nosov byl génius, který napsal jedinou skutečně dobrou komunistickou utopii a dovedl předpovědět skoro tolik vynálezů jako Jules Verne, jeho vnuk Igor Nosov je vykuk, který chtěl jenom vydělat na slavném jméně. Neználek v Kamenném městě je zjednodušená patlanina bez napětí, invence i názoru a jestli vás někdy napadne si kvůli prvním třem dílům pořídit i čtvrtý, rychle se propleskněte a utraťte peníze za něco rozumnějšího.

Nosov, Igor: Neználek v Kamenném městě. Přeložil Milan Dvořák. Praha, Euromedia Group – Knižní klub 2010.

První McEwan, který mě nudil. Na to, že je to román o tajných službách, se hrdinové chovají jako idioti, hlavní ich krása je pitomá a zoufalá a příběh ničím netáhne. Nic se v tom nedozvíte, novou myšlenku aby člověk pohledal, konec vás nenadchne ani neurazí a těch pár pokusů o zaumnou literární hru to samo o sobě nevytrhne. To nejtupnější, co jsem v knížce našel, byl popis jedné matematické hříčky. No tak ani Shakespeare nepsal samé Macbethy, že jo.

McEwan, Ian: Misoun. Přeložil Ladislav Šenkyřík. Praha, Euromedia Group – Odeon 2013

Těžko říct, jak to dělá, ale tenhle člověk to prostě umí. Držel mě v ději, i když se v té knížce vlastně nic moc nedělo, a špatně se od něj odcházelo, i když hrdinové vlastně nepobrali moc sympatií. Ex post mi trochu vadila hlavní femme fatale, je to tak zhmotněný příznak mužských fantazií, že jí ta povolnost až trochu ubírá na ženskosti, ale to přišlo až fakt ex post. No a ještě jedna poznámka: román prý vyvolal kontroverze a urazil muslimy. Jestli kontroverze vyvolává těch pár krotkých poznámek o tom, že islám má to nejlepší za sebou, tak je to s naší svobodou slova už fakt dost nahnutý.

Houellebecq, Michel: Platforma. Přeložil Alan Beguivin. Praha, Garmond 2008

Klasický akademický sborník, který vznikl, protože konference, která nejspíš vznikla, protože grant. Jednotlivé příspěvky, kromě nutných úvodních, pojí s hlavním tématem jen názvy a pár oslích můstků, celé to připomíná haldu sutí a pohromadě je to zbytečně čist. Na druhou stranu: účelovost poskládání neznamená, že se uvnitř nenajdou zajímavé studie. Takže ze přečtení stojí: text Vladimíra Papouška o Haroldu Bloomovi, lehce mýtooborný popis II. sjezdu Svazu československých spisovatelů od Michala Bauera, bůhvíjak se v knize objevivší esej Stanislava Komárka Příroda a kultura, velmi odváží, až kacířská studie Jakuba Česky o tom, že cenzura pomáhala Bohumilu Hrabalovi k větší literárnosti a závěrečné texty Jana Čulíka, Josefa Švédy, Víta Schmarce a Jaroslava Pinkase, které už ani moc nepředstírají, že mají s tématem reprezentace společného víc, než co s ním má společného jakékoliv jiné přemýšlení o umění.

kol: Jazyky reprezentace. Praha, Filip Tomáš – Akropolis 2012.

Štefan Švec

D

ruhá p

ůlk

Paseka

paseka

v háji české literatury

O čem mluvíme, když
mluvíme o Anne Frankové
Nathan Englander

Nathan Englander

finalista
Pulitzerovy
ceny
2012

OČEM
MLUVÍMEKDYŽ
MLUVÍMEO ANNE
FRANKOVÉ**paseka**

Jsou u nás asi tak deset minut, a Mark už nám dělá přednášku o izraelské okupaci. Mark a Lauren žijí v Jeruzalémě a lidé z Jeruzaléma si myslí, že na to mají právo.

Mark vyhlíží stoicky a pokyvuje hlavou. „Kdyby to bylo tam u nás stejný jako tady na jihu Floridy...“ ozve se a zmlkne. „Jo,“ vydá ze sebe a zase pokývne hlavou. „To by bylo po problémech.“

„Ale vždyť to u vás je stejný jako tady,“ snažím se mu oponovat. „Úplně všechno. Slunce, palmy, starý Židi, pomeranče a nejhorší řidiči široko daleko. Až na to, že tu teď podle všeho máme víc Izraelců než vy.“ Debbie, moje žena, mi pokládá ruku na paži. Je to znamení, že přecházím do nevhodného tónu, přerušuju něčí vyprávění, prozrazuju něco soukromého nebo se dopouštím nemístných žertů. Tenhle signál dostávám dost často, takže je celkem s podivem, že tu ruku ode mě občas odtáhne.

„Jo, teď už tu máte všechno co my,“ souhlasí Mark. „Dokonce i teroristy.“

Očima hledám pomoc u Lauren. Právě vztah mezi Lauren a mojí ženou je tu určující. To ona by měla zasáhnout. Jenže Lauren svému manželovi žádné znamení nedává. Před dvaceti lety utekli s Markem do Izraele, kde se z nich stali

chasidové, a od té doby se jeden druhého veřejně nedotkne. Rozhodně ne kvůli tomuhle – aby snad hasili nějaké rozmíšky.

„Nebydlel Muhammad Atta před 11. zářím právě tady?“ zeptá se Mark a začne pantomimicky ukazovat prstem na jednotlivé domy. „Goldberg, Goldberg, Goldberg... Atta. Jak vám v tomhle městě moh vůbec uniknout?“

„Bydlel zkrátka na druhém konci,“ zní moje odpověď.

„To právě říkám. Máte tu něco, co u nás není. Druhý konec měst, izolovaný čtvrtí a ghetta, spousta prostoru.“ Přejíždí prstem po naší granitové kuchyňské desce, nakukuje nám do obývacího a jídelny, zírá kuchyňskými okny ven na bazén. „Takovejhle dům, a mají jenom jednoho syna. Dokážeš si to představit?“

„Ne,“ prohlásí Lauren. Pak se obrátí směrem k nám, aby manžela podržela. „Měli byste vidět, jak se žije nám s deseti potomky.“

„Deset dětí?“ přemítám. „Zkusíme vám tady ve Státech zajistit nějakou reality show. Mohli byste se dostat k většímu domu.“

A zase ta ruka, i když teď mě tahá za rukáv. „Fotky,“ prohlásí Debbie. „Chci ty vaše holky vidět.“ Všichni jdeme s Lauren do dětského pokoje pro kabelku.

„Deset holek, věřil bys tomu?“ utrousí Mark a způsob, jakým mu ta slova vycházejí z úst, ve mně najednou vzbudí sympatie. Vůbec poprvé mě napadne, že tomu chlapovi zkusím dát šanci.

* * *

Deb a Lauren svedl po letech dohromady Facebook a Skype. Kdysi spolu vyrůstaly skoro jako dvojčata. Celou tu dobu

12

chodily do jedné školy – čistě dívčí ješivy, kterou do konce střední navštěvovaly v Queens a pak spolu jezdily metrem na Manhattan do takzvané Ústřední školy. Nejlepšími kamarádkami zůstaly až do chvíle, kdy jsem se s Deb oženil a zbažil ji náboženského citění. Brzy poté se Lauren seznámila s Markem a odjeli spolu do Svaté země. Z ortodoxních se stali ultraortodoxní, což mi ostatně zní jako název nějakého vylepšeného pracího prášku – ORTODOX ULTRA®, nyní s mnohem hlubší duchovně léčivou prací silou. A jenom kvůli tomu je máme oslovovat Šošano a Jeruchame. Deb to dělá, já jednoduše jména vynechávám.

„Nedá si někdo trochu vody?“ ptám se. „Nebo colu v plechovce?“

„Jak někdo? Myslíš mě, nebo ji?“

„Vás oba. Mám i whisky. Ta je přece taky košer, nebo snad ne?“

„Jestli není, rychle z ní košer whisky udělám,“ předstírá Mark nenucenost. V tentýž okamžik si sundá velký černý klobouk a žuchne sebou v pracovně na pohovku.

Lauren roztahuje svislé žaluzie a dívá se na zahrádku. „Dvě holky z Forest Hills. Kdo by si byl kdy pomyslel, že jednou budeme mít dospělý děcka.“

„Trevorovi je šestnáct,“ oponuje jí Deb. „Člověk by si myslel, že je už dospělý, a on si to možná myslí taky, ale my o tom úplně přesvědčený nejsme.“

„No tak dobře,“ připouští Lauren. „Kdo by si byl kdy pomyslel, že naše děti budou vychovávány v předstávě, že je normální, aby za domem praskaly kokosové ořechy a po zdech lezly ještěrky.“

Právě v tu chvíli se do pokoje vplahočí Trev v celé své výšce sto osmdesáti centimetrů. Po podlaze courá nohavice kostkovaných kalhot od pyžama a triko má samou díru.

13

Právě se probudil a zjevně si není jistý, jestli se mu tohle všechno jenom nezdá. Sice ví, že máme mít hosty, ale teď jenom valí oči na muže v černém obleku s vousy, které mu sahají až někam k pupku. A pokud jde o Lauren, viděl jsem ji předtím jen jednou, přesně v den, kdy jsme se s Deb brali, ale po deseti dcerách a mnoha šábesových večerech – je to zkrátka nevkusně oblečená korpušentní žena s obří parukou ve stylu Marilyn Monroe. Když jsem je spatřil ve dveřích, byl to trochu šok i pro mě, ale tomu klukovi je to vidět přímo na obličej.

„Zdravím,“ ucedí Trev.

A Deb se na něj hned vrhne, upravuje a uhlazuje mu vlasy a objímá ho. „Trevy, tohle je moje nejlepší kamarádka z dětství Šošana a tohle je –“

„Mark,“ skáču jí do řeči.

„Jerucham,“ opravuje mě Mark a natahuje k němu paži. Trev mu potřese rukou a pak tu svou zdvořile nasměruje k Lauren. Ta se jen dívá, jak se jí dlaň ve vzduchu nabízí.

„Já ti ruku podat nesmím,“ upozorní ho Lauren. „Hrozně ráda tě ale vidím. Vážně, jako bych se setkala s vlastním synem.“ Pak se rozplácne, a ten pláč je skutečný, načež se obejmou s Deb, která se pustí do pláče taky. My chlapi tam prostě jen tak stojíme, než se Mark podívá na hodinky a Trevovu rameni uštědří pořádný chlapácký stisk.

„Spát v neděli do tří. Jó, to bejvávaly časy. Učiněně skřítek Bedrniček.“ Trev se na mě podívá a já bych nejradši pokrčil rameny, jenže Mark se dívá taky, a tak stojím, ani se nehnu. Trev nám oběma věnuje ten nejnevráživější pohled, jaký puberták svede, a dá se na ústup z pokoje se slovy: „Mám baseballové trénink.“ U dveří garáže si z háčku sundá klíčky od auta.

„Benzín tam máš,“ volám za ním.

14

„Dovolí jim řídit v šestnácti. To je šilenství,“ poznamená Mark.

* * *

„Tak co vás sem po všech těch letech přivádí?“ ptám se. Deb je ode mě příliš daleko, aby po mně chňapla, ale z výrazu jejího obličej je všechno jasné. „Asi bych to měl vědět,“ opravím se. „Deb mi to už určitě říkala. No jasně. Určitě už mi to říkala.“

„S matkou to jde z kopce a otec stárne,“ oznamuje mi Mark. „Rok co rok k nám jezdí na Sukot. Víš, co to je?“

„Jo vím, svátky znám.“

„Kdysi k nám lítali. Na Sukot i na Pesach. Jenže teď už to nejde a já se na ně chtěl přijet podívat, dokud na tom jsou ještě relativně dobře. V Americe už jsme nebyli –“

„Jé,“ zvolá Lauren. „Úplně se bojím pomyslet na to, jak už je to dlouho. Přes deset let. Možná dvanáct. Jo, byli jsme tu i s dětma před dvanácti lety. Dokud aspoň některý trochu nevyrostou, tak to nejde. Tohle je asi – v tu chvíli sebou žuchne na gauč – „tohle je asi poprvé po celý tý době, co jsem v domě, kde kolem sebe nemám žádný děti. No je to tak. To je vážně divný. Mám z toho úplnou závrať. Tím myslím,“ zdůrazní, načež vstane a udělá jakousi podivnou holčičí piruetu, „že se mi točí hlava radostí.“

„A jak to vůbec zvládnete?“ zajímá se Deb. „Deset dětí? To by mě fakt zajímalo.“

V tu chvíli si vzpomenu a obrátím se k Markovi: „Úplně jsem zapomněl na toho panáka.“

„Jo, ty jeho panáky. V tom to je,“ vysvětlí Lauren. „Díky těm to zvládáme.“

15

Cesta do Petr

D
ruhá p
ůlk

Cladratis

Stůl se zatřás jak zimnicí poražený
když posedali před zdí monastýru

První, na jazyku síru
duši jako parfleš na hřích
zuby jako trámy do sanice

Druhý prodal syna
ledva z porodnice ručku vystrčil
aby mu šly večer trumfy na ruku

Záruku držel mu ten černý vzadu
Tak každému věřil
že by měřil nožem i cestu do nebe

Tak ten zástup skořápkářů
Co by uštkli zmiji
jednou ročně
na Tři krále hraje o hostii

Okno do dvora

Za tím oknem žil možná vrah
Purkrabí soucitu, modlář estetiky
Bílá kosa Radnice obrušuje
Těhotné omítky a vykousané střechy

Za tím oknem žil nejspíš sběratel
Krovkami vážek zdobil temně zelenou sypkost
týdnů
Navátou v rozích chladné místnosti
A z průsvitných křídel vyráběl lampičky

Za tím oknem (jehož sklo vylámal při skoku)
Žil zajisté zklamaný vynálezce
Podivuhodných létajících zařízení
Snový vzduchoplavec s kamenem u nohy

A než dopadl, okno zamřížoval
Aby už nikdy nikdo...

A jen spona do vlasů ve tvaru motýla
Zůstala ležet v olivovém koutě

duchamor

Kuběnský

Nad hrobem tatínka

Když se setmělo a láhev
špiritusu vydechla
něco páry lehávala
vedle něj čím dál tím
neklidnější čím plnější
byly její měsíce

Aničko měsíčku můj jí
říkával a na těhle rukách
sem tě nosil

Měl hrubé ruce mladého
býčka dokázal jimi ubít
Aničko měsíčku říkaly ty
mozolnaté ruce když
vydechovaly páry jejího těla

Tatíčku, krev krve
"Tohle já nechtěla" (šeptem)
a "Odpusťte nám naše viny" (hlasitě)

V kraji Ry-chlebu

V obvodech života
v soustředných kruzích
drtí mě továrenská rovnice
napjatá k rozumu

Vytřepal jsem záhyby svého roucha
a viděl kruh

Za semknutými víčky a za bělmem dní
v hnědozemi srdce, v kraji Ry-chlebu
v krajíci chleba rychle jezeného
jsem viděl kruh

Vrátí se ti na dětech...

Ptačí hnízda jsou vymetená
a koruny stromů plné pavučin
Prázdné skořápky matně zrcadlí
vlajky vztyčené blíže než jsme doufali

"Ani rybím tukem nevyrostl,"
šeptem ženě, "ani fotbal..."

Řekni mi, čeho se bojíš
a já ti řeknu, že oprávněně

Hra v karty

Odkud ses včera vracel?
– z hospody

Z které hospody?
– z té umakartové

Na okraji města, v zahrádkách?
– z té na dně Svratky

A co jsi tam dělal?
– hrál jsem karty

S kým jsi ty karty hrál?
– s čertem a mořským ďasem

Jak to dopadlo?
– vyhrál jsem třetí oko

A prohrál?
– duši a volební právo

Jak ses dostal domů?
– oko mě dovedlo

A čert?
– na nafouklé duši

Tvojí?
– tu spral ďas

V příštím čísle (vychází 1. srpna 2014)

rozhodně nenajdete:

Profil Abú Bagdádího

Nejnovější vědeckou studii, jenž potvrzuje či vyvrací vhodnost očkování proti spalničkám.

Mrtvolu, chodící po budově Poslanecké sněmovny PČR, která každého poslance pozdraví slovy „Tebůh, ty stará zkorumpovaná surikato!

Na shledanou příště!
Ne za poměně!